Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ШИНАРА, 16 ОКТЯБРЬ, 1979 ШУ. ● № 124 (6099). ● Мах 2 кепиг.

Советски Союза къахьегамхой! Къовсам лоаттабе КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра тIехьа, дегIаенача социализма торонех бизза пайда эца гIерта!

(КПСС ЦК ТIахьехамашкара)

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 62 шу дизарга дахь

КПСС ЦК ТIАХЬЕХАМАШ

1. Даькъала хилда Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 62 шу дизар!

2. Даькъала хийла Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци — XX бIаьшерен керттера событи, адамле капитализмагара социализмага дерригдуьнен-исторически тола тоха йолаенна ха!

3. Даькъала хийла марксизм-ленинизм — империализма духьала, социализми коммунизми котъяккхар духьа дерригача мехкий къахьегамхоша лоаттабеча къовсама низ бола идейни герз!

4. Даькъала хийла Советски Союза ленински Коммунистически парти — коталонца Октябрьски революци яккха дегаш урхуттидаьри вIаштIехьдаьккхари, советски общества кулгалдеши лостам телаши бола низ!

Даькъала хийла партен хьалъеш сийлахь-йоккха нохаргIоаца цхьоагIо!

5. ВIаьшереннашка яхийла Владимир Ильич Ленина — Октябрьски революце баьчча. Коммунистически партин дунен тIа эггара хьалхара социалистически пачхьалкхен хьакхеллачуни кулгалхочуни цIи тIулаяхи!

6. Сийле хийла сийлахь-доккхача советски халкъа — коммунизм хьалъечун, дерригача дунен тIа машар оттабир духьа лерригIа къовсам лоаттабечун!

7. Даькъала хийла Советий Мехка турпала болхлой класс — коммунизм хьалъечора боккхагIа бола низ!

8. Даькъала хийла сийлахьа колхозни ахархой — коммунизм хьнаре хьалъераш!

9. Даькъала хийла советски халкъа интеллигенци — коммунизм хьнаре хьалъер!

10. Даькъала хийла болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце йохаргIоаца цхьоагIо!

ЧоагIлойла Советски общества социально-политически идейни цхьоагIо!

11. Даькъала хилда вай социалистически Даьхен дерригача къамийн кародностийх вежарашха доал, дохаргIоаца доттагIали цхьоагIон!

12. Даькъала хийла Советски Конституци — дунен тIа эггара хьалхорча дерригача халкъа юкъарча социалистически пачхьалкхен Керттера Закон!

13. Даькъала хийла халкъа депутатий Советаш!

Шерлуда болхлоша, ахархоша, интеллигенце пачхьалкхен общественни гIулакхашта доал деча лоаташ доле дакъа!

14. Советски Союза къахьегамхой! Къовсам лоаттабе КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра тIехьа, дегIоенача социализма торонех бизза пайда эца гI[...]!

15. Советски Союза къахьегамхой! В. И. Ленин ваь 110 шу дизара даха ма доагIа накъадахара тIехьара болам сихагIа бовржабе!

Ленински, коммунистически хьисапе даха, болх бе, къовсам лоаттабе Iомале!

16. Коммунисташ! КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра тIехьа, балха эффективности динали айяра тIехьа дерригача халкъо лоаттабеча къовсама хьалха латташ хила!

17. Советски профсоюзаш! Хьнаре дакъа лаца пачхьалкхен общественни гIулакхашта доал деча, политически, боахама, социально-культурни дешаш кхестадеча! Эргайоахаш тоае социалистически ях коммунистически хьисапе къахьегара болам!

Даькъала хийла советски профсоюзаш — коммунизма школа!

18. Комсомольцаш, кагий нахи мехкарий! ТIагIертте Iомае коммунизм! Кариерзае оланаш, культура, профессиональни говзал!

Коммунизм бахьан хьнаре, сахьетанца къовсам лоаттабераш хила!

19. Даькъала хийла Ленински комсомол — Коммунистически парте тешаме тIохчен денале резерв, коммунизм хьальеча къоначар хьалха латта отряд!

20. Даькъала хийла советски кхиних — коммунизм хьнаре хьалъераш! Сийле хийла кхалсага-нахье, шиь дега йIовхал бераш — социалистически Даьхен хила ма боагIара бола гражданаш хьалхкебара дIалучун!

Машари ирази хинда дерригача лаьтта тIарча берий!

21. Советски бIухой! КIаьд ца луш эргадоахаш тоаде тIемен политически кийчо елга. Даьхе, социализмага карагIдаьвна сийлахь-доккха тIудакхаш лораде массаза а кийча хила!

Даькъала хилда сий доле СССР Гераьшцара Низаш — советски халкъа машаре къахьегам тешаме лораберш, дунен халкъашта юкъерча машерен кхерамаленн лоаркIаме фактор!

22. Советски Союза къахьегамхой! ХIара балха моттиге мIе къахьегама овсарле, эффективности динале! 1979 шера план, итташIча потнилетка задакаш тоаме кхоачашъяра тIехьа къовсам лоаттабе!

23. Сийле хийла коммунизм хьальеча хьалхе леладеча дикагIча коллективай, пятилетка ударникий!

24. Советски Союза къахьегамхой! Социалистически производство дIахо эргайоахаш тоаеча, Iилма-технически прогресс сихъеча хьнаре дакъа лаца!

Халкъа боахаме хьакулараш доккхагIа хилийтар духьа тIех дика изделеш дукхагIа арахецар духьа биззагIа пайда эца торонех!

25. Промышленноста болхлой! Вай Даьхен индустриальни низ дIахо дегIабоалабаран чIоагIбарея тIехьа къовсам лоаттабе! Производственни аноалаш сихагIа карнерзае, царех дикагIа пайда эца! Юкъеккхувла керда техника, прогрессивни технологи, дикагIйола опыт!

26. Еза-йоккхача промышленностен машиностроени болхлой! Айбе производства технически боарам, халкъа боахам доагорца, энергеца, металлаца, бийдалца, лакха овсарле йолча оборудованеца биззагIа Iалашбе!

Iилма-технически прогресс сихъеча юкъеххувла шоай дакъа доккхагIа хилийта!

27. Советски Союза къахьегамхой! СибарегIени Гаьнарча Малхбоалехь хIама хьакхолла низам сихагIа дегIадоладора тIехьа къовсам лоаттабе. Байкало-Амурски никъ булдачера темпаш сихагIе хилийта!

28. Промышленноста болхлой! Производство дегIайоалае, халкъа эшача товарий ассортимент шерье, дикал лакхье!

ДегIаухаш дола советски нахьа хьайттам дизагIа кхоачалде!

29. ГIишлошъяю болхлой! Производственни низаш объекташкан шоай хаппахье хьалъяь хIа, капитальни вложенеи эффективность айе!

ГIишлош дика, кхоп беш, хIанзарча технически лерда тIа хьадье!

30. Транспортен бувзамех болхлой! ДикагIа гIулакх до халкъа боахама, советски наха хIалехарен дикагIа кхоачалде!

Ма могга чIоагIье къахьегама содружество, делача составаи бувзама средствахи дикагIа пайда эца гIерта!

31. Советски Союза къахьегамхой! Къовсам лоаттабе юрта боахам массе а оагIоратьара дегIабоалабара тIехьа! Цумна комплексни механизаци химизаци яра, лаьттанте мелиораци яра темпаш сихье, производствана специализаци концентраци елга дегIадоаладе!

32. Юрта боахама болхлой! Производстве эффективность лакхье! Лаьттах, техниках, удобренех, еррагача материальни финансовий ресурсех кхоачам беш пайда эца! Къовсам лоаттабе бIаьстан кхашкарча болхашта тоаме кийчо яра тIехье, 1980 шера лакха хьунаьам [...]!

Къахьегам вIаштIехьбаьккхарен кердача технологен дикагIча методашта шерагIа никъ ле!

33. Юрта боахама къахьегамхой! Хьайбойн кое тIарча поллазарийн лакха продуктивность хилийта, уж хоба и ле, хьайбай боахама доалъера беза чIоагIье!

Дулх, шура, фуаш, тха, кхьйола продукци дукхагIа а накха пачхьалкхехьа йохка а йокха!

34. Советски Союза къахьегамхой! РСФСР Iоьрша доацача лаьттей зона юрта боахам эргабаккхара комплекски программа чакхъяккхара тIехьа хьнаре къовсам лоаттабе!

35. Юрта боахама, заготовительни, транспортни, бийдал чанйоахача, торгови предприятей организацей болхлой! Кхашкарен ферайи продукце хIара килограмм меттахьа лоаттаен халкъа хьал тоадарга дIалахийтен гIерта!

36. Торгови, общественни кхачан, бытен жилищно-коммунальни боахамен служба болхлой! Балха дикал, советски наха гIулакхаш дара культура айе!

37. Советски Союза къахьегамхой! ЧIоагIье къахьегама дисциплина, хIара балха минут лораде! Металлах, бийдалах, доагора-энергетически ресурсех кхоам беши эффективнон пайда эца!

38. Советски Союза гражданаш! Социалистически доалахье йора а е, алсам а яха! ДикагIа, динача дас сашна пайда эца вай мехка рузкъех, вай Iалам лораде!

39. Халкъа боахама специалисташ! Изобретателаши, рационализатораши! Производство эргайоахаш тоае, къовсам лоаттабе Iилма-технически прогресс сихъяра тIехьа, массанахьа а юкъеккхахьа керда техника дикагIйола опыти!

40. Советски Iилманхой! Тохкамий эффективность айе, Iилма производствацера бувзам чIоагIбе!

Сийле хийла Советски Iилма!

41. Литератураи искусстваи деятелаш, культура болхлой! Советски искусства партенен халкъален байрах лакха айина дIахье, вай сийлахь-йоккхача Даьхенна хила ма йоагIара произведенеш хьаккхолла!

42. Халкъа образоване болхлой! Дешар хьехара эффективности дикали айе! Коммунизма, советски патриотизми пролетарски интернационализми уйла йолаш, дешархой къахьегамцен сахьетане гIулакх хургдолаш хьалкхее тIакхуш йоагIа тIехье!

43. Лакхерчен юкъерча лаьрххIачен дешара заведенейн болхлой! Ма могга тоае специалистий идейни чIоагIал, теоретически профессиональни кийчо, коммунизм хьальеча юкъе хьош дола шоай дакъа алсамдаккха!

44. Унахцlено лорарра болхлой! Медицински гIулакхаш даре дикали культурен айе! Медицински Iилмана кхарагIдаьннача кердагIчарех дикагIа пайда эца!

45. Физкультураи спортен болхлой, физкультурникаш спортсменаши! Советски наьха хIара денначарча вахара юкъеяхьа физически культура!

Советски спорта сийле алсамъяха, 1980 шера Олимпийски ловзаршна гIагIертта кийчале!

46. Революце, тIема, къахьегама ветеранаш! Котирхой хьехамчаш! Къона моахал Коммунистически партен советски халкъен революцен, тIема, къахьегама традицешца хьалкхедеча хьнаре дакъа лаца!

47. Пионераши школьникаши, профтехучилищай дешархой! ЧIоагIа дукха еза Советски Даьхе! ТIагIертта параерзае [...] къахьегама навыкаш! Ленина гIулакх бахьан, коммунизм бахьан хьнаре къовсам лоаттабераш хила кийчле!

48. Вежарий моаршал да коммунистически болхлойн партешка — империализмана духьала, машар, демократи, къаман лоIами социализми бахьан чIоагIа къовсам лоаттабераша!

Дерригача дунен коммунистий цхьоагIон кхотабалара марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма йохаргIоацича ларда тIа чIоагIлудда!

49. Даькъала хийла пролетарски интернационализм — дунен халкъашта юкъерча болхлой класса тохамах чаккхдаьшнен низ болен герз!

50. Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

51. Вежарий моаршал да социалистически мехкий халкъашна! ДегIа а ухийла, чIоагI а йойла социализма дунен система, антиимпериалистически къовсама хоадамболлаш бола низ, машара, демократе, социальни прогресса чIоагIале!

Даькъала хийла социалистически содружества мехкий вежарашка йолча партейн халкъийн цхьоагIов кхотадалар!

52. Вежарий моаршал да шай къаман суверенитет, территориальни цаIал, кортамукъален шай лоIамагIа хилара тIагIертта лорадеш долча социалистически Вьетнама турпалча халкъага!

53. Вежарий моаршал да къонахчал долча лаосски халкъага!

ЧIоагIлойла, хозлуш дегIа а йоагIийла социалистически общества лардаш йохкара наькъагIа йодаш йола Лаосски Халкъа-Демократически Республика!

54. Вежарий моаршал да шай лоIамагIа, кортамукъа, демократически Кампучи хьалье чIоагIа лоIам болча кампучийски халкъага!

55. Вежарий моаршал да керда общество цIаьнъяра наьгье тIа даьхкача афгански халкъага!

ЧIоагIлуйда, дегIа а доагIалда Советски Союзаи Афганистана Демократически Республикаи халкъашта юкъера доттагIали вIаши кхьаннa леладу гIулакхаши!

56. ДIайха моаршал да империализмана духьалара, къаман-кортамукъален революци яьча ирански халкъага!

57. Вежарий, моаршал да капиталистически мехкий болхлой классага — эксплуатацена, монополей Iотккъами духьала къахьегамхой боккъонаш, машар, демократи, социальни прогресс бахьан ше ца кхоеш къовсам лоаттабечунга!

58. Вежарий моаршал да колониальни Iоткъама кIалхардаьннача, къаман кортамукъален социальни прогрессен бахьан денале къовсам лоаттабечунга!

59. ДIайха моаршал да империализмана духьала, континент колониализмахи расизмахи йиза мукъаяккхара тIехьа, кортамукъа, шоай лоIамагIа хилар, социальни прогресса идеалаш котъяхар духьа къовсам лоаттабеча Африка халкъашка!

Дунен халкъаш! Зимбабве, Намибе, Къулбехьен Африка халкъашa расистски режимашта духьала лоаттабу къовсам чIоагIагIа хьалаца!

60. ДIайха моаршал да империалистически монополешца деча низашта духьала, реакценен фашизмацен духьала, шоай мехкаш кортамукъа, шоай лоIамагIа делаш, демократически дегIаеттийтар духьа денале къовсам лоаттабеча Латински Америка халкъашка!

61. ДIайха моаршал да турча реакцен империализман низел котдаьннача, революцена карагIдаьннараш чIоагIдар духьа, демократически пачхьалкхе хьалъяр духьа денале къовсам лоаттабеча никарагуански халкъага!

62. Вежарий моаршал да фашистски реакцена духьала шоаш ца кхобеш къовсам лоаттабеча Чили болхлой классага, берригача къахьегамхошкен демократашкен!

63. Вежарий моаршал да набахтенашкен фашистски боахашкен Iэваь оаг, боахача халкъий кортамукъале, демократии социализми бахьан денале къовсам лоаттабераша!

Империализми реакцеи Iоаха кIаллаттараш мукъабалба!

64. ЧIоагIлойла хIанзарча замара керттерча революционни кхаь низа — дунен социализма, дунен халкъашта юкъерча пролетариатеи къаман-кортамукъален боламенн бола эвалургIоаца союз!

65. ДIайха моаршал да израильски агрессех хьахинкараш цIендаь дIадахара тIехьа, антиарабски сепаратни сделкашта духьала, ГIаргарча Малхбоалехь нийсхоин чIоагIен машар оттабора тIехьа къовсам лоаттабеча Iарбий мехкий халкъашка!

Дунен халкъаш! Империалистически диктата духьала Iарбий халкъаша лоаттабу къовсам хьалаца!

ЧIоагIлуйда, дегIа а доагIалда Советски Союзеи Iарбий мехкийи халкъашта юкъера доттагIали вIаши цхьана леладу гIулакхаши!

66. Европейски мехкий, США, Канада халкъаш! Европа юкъарча совещане ТIехьара акт йиза вахара юкъейоалае, Европах машара, кхерамзален, вIаши цхьана гIулакхаш даладаран социальни прогрессен континент е гIерта!

67. Европа халкъаш! Континенте ракетно-ядерни терла керда тайпаш дIахIийсде лаьрхIача империалистически планашта духьала лоаттабеча къовсамера шоай низаш алсамдаха!

Хьадда «Ахь» — Европе сихдаь гераш хьадара кийчдуча кердача турана!

68. Азиятски мехкий халкъаш! Къовсам лоаттаба Азе машар чIоагIбара, вIаши цхьана гIулакхаш леладара, дикача доалахой отношенеш хилара тIехьа, кхерамзле Iалашъяра тIехьа!

69. Дунен халкъаш! ЧIоагIа къовсам лоаттабе сихдаь гераш хьадеюта соцдара тIехьа, гераш Iодаккхара, кердача дунен тIема кхераш дIабаккхара, дунен халкъашта юкъера кхоаххи кIаьдбелга кIоаргдара тIехьа!

Гучадаха империализман гегемонизман, милитаризман реваншизман низий — машарен халкъий кхерамзлен моастагIий тийша билхаш.

70. Дунен халкъаш! Низ юкъе ца боалабелга дунен халкъашта юкъерча отношенешка закон а хилла дIасттийта, хIаьта ядерни герз цIанкха а леландергдоацаш соцадайта гIерта!

ТIагIертте духьала доала дукха нах хIалайбеш долча герах керда тайпаши керда системаши хьаяра планашта!

71. Даькъала хийла машар белаш йола Советски Союза ленински арахьара политика!

Вахаре чакхйоаккхарга вай КПСС XXV-ча съездо оттаь машари дунен халкъашта юкъера цхьана леладу гIулакхаши бахьан, халкъий кортамукъален шоай лоIамагIа хилари бахьан дIахо къовсам лоаттабара йола Программа!

72. Даькъала хийла вай сийлахь-йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикий Союз!

73. Марксизма-ленинизма байракха кIал, Коммунистически парте кулгалца — коммунизм котъяккхаргахьа, дIа-хьалхашкахьа доладе!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет

Гайтов Татархана кха да чуэцар

РЕПОРТАЖ

Шин отделене а «Экажевский» совхоза укх шера ялата дIайийна хьажкIаш, ерригага а — 500 гектар. Опыт йолча механизатора Гайтов Татархана кхай тIа болх болхлой уж чуэцаш. Цига вы боахама керттера инженер Аушев Къамболати бригадир Шаихоев Абуедети.

— Миштa лел шоллагIа хьунаьам чуйцара гIулакх? — хетт аз цаьга.

— Укх шера дика толаьнаш даха вIаштIехьдаьннад кхаш леладерий, — дувц Къ. Аушева, — цар доаш денаад пачхьалкхена 800 тонн фуаьлъяьха хьажкIаш дIаяла. ДIаенкай 379 тонн. ХIаьта хIанзчул тIехьагIа чуэйа езаш я 180 гектар кхы а.

Тхо наьнаьл доаш латташ хьагучайоал цIе байракх тIа а яIаш йоагIа Гиреев Макшарипа лелаю комбайн. Дукха тIехьа ца юсаш йоагIа Альдиев Iаьлий, Нациев Iумара, Евлоев Бахьаудина, Бацаев Адама лелаю агрегаташ.

Пхи ди хьалха болабеннаб 2-ча отделене хьажкIаш чуэцо. 250 гектарах чуйцай 90 гектар. Хьунаькъам дика ба: гектара тIара юкъера лаьрхIача 40—42 центнер фуаьлъяьхи хьажкIаш йоал, планагIа 25 центнер йолча.

Ипатовски методагIа бу плат чуэцача болх. Шерра лаьржий механизаторашта, шоферашта юкъе социалистически ях. Болх дIаболабаьча хьалхара дийнахьа дена пхье хьалха латташ хьавоагIа опыт йола механизатор Гиреев Макшарип. План 5 гектар йолча хIара дийнахьа 6—7 гектара тIара хьажкIаш чуэц цо.

Хьалхара шоллагIа, кхоалагIа моттигаш лаьцача механизаторех дувц керда арахийцача «Молие». Хьатта тIа раза юхе доалача хьокха мий. Уйла тIа хьежача хов хIара тракториста, шофера мишта болх бу, мел ахча доаних. ХьажкIаш чуэца йолаелча дена Гиреев Макшарипа аьцах совгIаташ лаьрхIа 800 сом ахча. Ахчан совгIаташ дIалуча хана беррига механизатораш хьагуа а бийна, торжественни хьале ду-

Кхай тIа болх бенна ахча гIадомаш дакхухьаш шийтта автомашина. 5 трактор, хIаьта хьажкIаш хьатта дIакхухьаш — 10 тракторий тележка. Дика къахьегаш хьабоагIа шофераш Албогачиев Захар, Мержоев Мухарбик, Батыгов Мухьмад, «Сельхозтехникера» новкъостола баьхка Пугоев, Гандалоев, Султыгов.

Еха техника тоаеш кхай тIа я сварка, дIа-юха лела «техничка». Сихен тешаме болх бу наладчикаша Костоев Увайси, Албогачиев Уматгире, бригадира Шаихоев Абуедета.

...ДелкъьаIна хIама даа ха тIакхаьчача хана ехар Бацаев Адама комбайн. Механизатораш хIама дияь балалехьа сварка а я. Эша оатхал а кийца, из тоаяь баьлар Костоев Увайси Албогачиев Уматгирик. Цул тIехьагIа ерригача техникага хьежа чакхбаьлар. Механизатораша шоай агрегаташ кхай тIа яьхачул тIехьагIа мара Iохоашан наладчикаш хIама даа.

Кхаш лелидерашта гIаьле, хий кхыдола эша тоьараш лехьаш веноп райпо шофер Албогачиев Салмин. Йис сахьат даьлча воагIа из кхай тIа массаза а. ХьажкIаш чуэцараш болча тIаккха коартолий кхай тIа цигара хьатта вода. Сайрийна пхиъ-ялх сахьат даллалца лел механизаторашта эшар тIакхухьаш.

Хьатта болх беча наха делкъьагIа концерт оттаде баьхкаб района культура ЦIен самодеятельни артисташ. Сакъердаме я цар кийчъяь программа.

Шерра даьржад балхаш хьатта а, хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 120—130 тонн хьажкIаш яь цига кхай тIара. Уж лордех цIенъеш, дикагIен воагIен ираш къоастаеш 75—80 сагI ва хьатта. ХIанз цига йолча хьажкIех дукхагIъяраш цIенъяь яьнай. Пачхьалкхен плат дIаоацача пункте дIакхухьаш латт уж.

А. САГОВ.

СУРТА ТIА: звеньевой Т. Гайтови цун новкъост механизатор М. Кациеви.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

КПСС обкоме

ПАРТЕ МОРАЛАЦА ТАРЛУШ ДАЦ

Ведана райисполкома председателя С. Г. Габашева леладаьча нийса доацача гIулакхий хьакъехьара заявленеш тахкарах хьехнидараш.

Университета студентка йола Л. Гацаева дьна наькъаца С. Г. Габашева воIа ¹ йоалае гIертача цун гаргарча наха законагIа доаца гIулакхаш леладеш хиларах парте обкоме массехк заявлени ера Ведана райисполкома председателя С. Г. Габашевна.

Даьча тохкамаша хьахье кхар, цу тайпара гIулакхаш лийна хилар. Баькъдолаш да. Ведана райисполкома председателa гаргара наха кхо ди даьккхад йоI цунга яхо низагIа раьза е гIерташ, бокъонца лаьрхIача цхьанна а Iаьдалага доаца гIулакхаш а леладеш.

С. Г. Габашевна из хоаш хилиад, цул совгIа, кIеззига хьалхагIа Гацаевай даьца ше а даь хиннад цо воIа цун йоI йоалаярох дола къамаьл, хIама нускал доаладе кийчдуш хиларах боаа хоам кхаьча а хиннав. Цхьабокъа, законагIа доаца гIулакх ца дайтара цхьаккха а хIама даьдац цо. Гуннахье доацар сайна юстора а даьнна.

Парте Ведана райкома бюро, цун секретарша принципиально партийни Iевдала гIа оттадаьдац райисполкома председателя леладеча нийса доацача гIулакхех дола дош, атта хьалаш къовстиде а бенабац.

Цу дерригача гIулакхашта района общественность яха а йоагIаш эгIазъяхай, из баьхан долаш лакхе латтача партийни советски кхьча оргамашка дьнах юхедисараш дIададахара гIулакха района кулгалхой цхьанкха принцип ца хиларах а социалистически моралеи советски вахаре хьисапен нормаш леларах а дувцаши вегIаьани нисьлош ахийтад.

Заявленеш къоастаеча хана цу нийца къамаьлаш деча С. Г. Габашев парте кхаче тайпара а долча бесса а цу дувца гIертар леладаьраш цу гIулакхаца шиш гунахеа хиннадаш аза гIертар. Шо леладаьрашца ше цIена коммунист хиларах нах шекбаьхаб цо, шоаьйй кулгалхо хиларa йола моральни бокъо. МоттигерЧа дьша IаьдалагIа шиъ воIа сиг йоалае воларга партийни морала нормаш телханоргIа лоаннии ца хиларагIа харцле гIертарагIа КПСС областной комитета бюро учетни карточка тIа дIагIа а хьош строгий выговор яьй парте члена С. Г. Габашевна, хIаьта из халкъа депутатий Ведана районни Совета исполкома председателa гIулакха тIа дIахо вита йиш йоцаш а лаьрхIав.

КПСС Ведана райкома бюро партийни дисциплинеи советски закондаши телхадеча кулгалхошкара хьадехараш кIезига хилар оелгалдаькхад.

КПСС обкома бюрос тIа дилаад парте райкома юкъхьанцарча партийни органи занешта дIалхача замах юхедисарашна тIагIертта къовсам лоаттабар, коммунистически морала нормаш тIара валара хIара факта принципиальни мах бар, цу даькье нимнеи ца хилари либерализма гуча ца юлийтар. «Идеологически, политико-вхетама болх дIахо тоабарах» йолча КПСС ЦК соцамгеи парте Нохч-ГIалгIай обкома III пленума решенешнен хьежа бахача наха идейни нравственни кхетам лула лакхдара тIадерзадь гIулакхаш лакхдахар.

ГРМЗ фрезеровщика Масхуров Мусас массаза а тIех-кхоачашъю сменин заданеш. ОТК тIахьожам боацаш чакхъювлийт цо кийчъяь деталаш, оатхалаш. Ше мо къахьега ховргдолаш, хьинари хьаьнъали балха дIадала кийча хургболаш Iомабу цо шийга дIабенна къона болхлой. Цудухьа цунах ший балха дика говзанча лаьрхIа ца Iеш къонача хьехамча а лоархI.

СУРТА ТIА: заводa дикагIвола фрезеровщик М. Масхуров (аьттехьа) ше Iомавеш волча Н. Кузнецовна болх дIахьехаш воалл.

В. ДЗИСЯКА сурт.

ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ПАРТОРГАНИЗАЦИ ЮСТАРА ЛАЬТТАЙ

Грозненски кога гIирс беча фабрика партийни организаце отчетно-хоржамий собране доклад йир партбюро секретара заместитела нов. Л. А. Бекмурзаева. Цо белгалдаьккхар отчет еча юкъагIа партбюрос фабрика кулгалхошца а общественни организацешца а цхьана производства эффективность айяра, балха дикал лакхъяра, резервах пайда эцара хоийам бола болх баьлга.

1979 шера фабрика коллективо хIара бетта кхоачашъю продукци йохкара план. 9 бетта продукци маьхала яьккхара план кхоачашъяьй 103.3 процент, къахьегама овсарле — 102.6 процент, плналл совгIа 153 эзар сома продукци яхай.

Продукци йохкара боарам 1978 шераца нийсбича 16.1 процент лакхбеннаб, къахьегама овсарле — 11.3 процент, валови продукци арахецилга — 3.2 процент. ТIеххьарча хана дIа ца нйбеш кIезигагIа юхаухийт кога гIирс.

Карарча шера I — II кварталий итогех фабрика коллективана шозза КПСС обкома, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара нара тела ЦIе байракх елаь, республикански Сийлен улга тIа дIаязъяьй.

ХIаьта а, даьхе толамаш дувцаш белгалдаккханза дарrдац данза дисар; кадрай проблема къоастаелга, къахьегама а производственни а дисциплина тоаелга, арахецача продукце дикал лакхъелга, дукха кхыдараш.

Фабрике «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний болам хьал а лаьца лерттIа вIаштIехьъяьккхаяц социалистически ялъ. Сентябрь бетта ерригача 4 цехо а фабрика бIарччача коллективо а валови продукци арахецара план кхоачашъяьяц. тхьаь бригадах пхаьйтта заданех лоархIаяьяц. Фабрике болх беча 660 — 680 болхлочох хIара бетта 50 — 60 саго оттаь заданеш кхоачашъяц. Август бетта КПСС 32 членах 5 коммунисто шоай заданеш кхоачашъяьзар.

Социалистически ялъ жала вIаштIехьъяьнкхар, плаково-экономически балха боарами производства организаци лоха хилар бахьан лоаш массехк нерттера технико-экономически хьоккхам кхоачаш ца хулаш дисар.

Дукха кхоачамбоацараш да Iалашо еча, шоатта дийнахьа а болх бе безаш хул болхлой. Ритмично ца беча балхо, бийдала дикал лоха а квалификаци йола болхлой ца тоъаш а хилара арахецача продукце дикал лохъю, цунга хьежжа болхлоша алапеш а кIезигагIа нийду.

Собране къамаьл даьча закройщика нов. В. П. Синькос белгалдаьккхар дикала Знак йола продукци арахеца коллектив кийча ца хилар. Уж дешаш кулгалхоша, партийни а профсоюзни а организацеша къаметтел коллективана хьалхашка оттадаьдац. ХIаьта отраслевни вораш вай ювца довхне, царех лоархIабергбац лакха квалификаци йола болхлой а. Специалисташ кийчбера фабрике йоакхо еш яц: цехашка уж кийчбергбола школаш вIашагIъехнаяц, йолаш яц дешара комбинат а.

РСФСР яйгача промышленноста министерства хIара шера Ростовски яйгача промышленноста техникуме болхлой деша бахийта мел эш моттигаш тел. Цох а фабрике пайда эцац.

Ишта, фабрика чотах 3 — 4 сaг хIара шера лакхехьарча дешара заведенешка деша вахийта бокъо елла тхона. Цигача а 1978 шера цхьаккхи сaг вахийтанзар. Укх шера хаьлла наI вахийтав яйгача промышленноста Московски институте очно деша. Шн моттиг йисар пайде ца эцаш. Фабрика директора нов. Саидова дуьцачух, деша отта бахараш экзаменаш дIаяда ца могаш цIабаьхкаб.

Гуш ма хиллара, цу тайнарча методашца кадрови проблема къастаргъяц. ХIаьта иштта гIулакх дале а, дукха нук сагото еш бац фабрика кулгалхой, партбюро, общественни организацеш. Уж дешаш дийцалац партбюро, фабкоме, производствени совещанешка.

Собране цхьа дош алаьмар боахама бригадки расчет юкъейоалае эзилтах, кадрай общественни отделаш, экономически анализ ора общественни бюрош вIашагIйоккхрах, ихом бара лицевой а коллективни а счеташ. НТР кхоллама планаш, кхыдар хилийтарах.

Фабрике массехк саго шоай пхе шера заданеш кхоачашъяьй, 6 саго дикала тамагIа а долаш болх бу. Баькъда, цар опыт коллективана юкъе шерра дIайоаржаьяц, гойтара дгитаде тIа ювцац.

Фабрика кулгалхоша, партийни а профсоюзни а организацеш кхоанарча ден уйла а ца еш, тахан мичча бесса яь а план кхоачашъе гIерт. Коллектив тIеерзаяьйн боахам лелибара а къахьегамхой творчески инициатива лакхъяра а дикагIа йола нетодаш лаха торонаш лучa. кулгалхой а хIара болхлочуй а планаши социалистически декхараши кхоачашдара бехктокхам айбеча, лоха дикал лакха йола продукци хилийтара лаьрхIача планировани тоаярахи боахама механизм чIоагIъярахи бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцаи кхоачашбарe.

Лакха балхе овсарое йолча оборудованех, станокех биэза пайда эцац. цхьайолча хана цхьаккха хIама а хьа ца деш, сайца латташ хул уж. Продукце дикал лоха хилара нерттера бахьан — къахьегама дисциплина лоха хилар. Уккъзара дIадолалу деррига а. Укх шера дукхьал бархI бетта уккъза доадаьд 24 эзар совгIа сага-ди. Соахкарча хана нийсйича 11.3 процент дукхагIа эсхьа йоаьй ха. Шоай чотах отпускаш ийярах дайнад 738 сага-ди. ТIехь-тIехьагIа дукхагIа хул прогулаш. Укх шера 804 яр уж. Лоадац нах балхара дIаухилга. 1978 шера балха хьаийцав 585 саг. балхара дIаваьннав — 452, укх шера хьаийцав 229 саг. балхара дIаваьннав — 374 саг.

Укх шера нийс бетта социалистически доалахьара рузкъа лочикъадаь 18 моттиг хиний. Массанега уйла яйта езаш гIулакх дар из, хIаьта уккъза къоал даь хилар дике мара кхы хIама дац. Харцахьарча наькъа тIа баьнкараштa де дезар ца дарал совгIа, партбюро, общественни организацеши кулгалхойя прогульщикаш, къахьегама дисциплина телхаераш балхара дIабаьхача станокаш оборудовани болх хьабе сег а воацаш юсарга аьнна хеташ ба. Болх ца баьча дийнахьа а прогульщикашта ахчаш тийнна моттигаш а я фабрике.

Цу тайпара хьалаш долча фабрике кIоарга уйла а яь организаторски а политически а болх тоабанна бартбац. ХIаьта а партбюро фабрике дола кхоачамбоацараш дийце мара ер ма дий аьнна норта бола хIама деш яц. Ийрача гIулакхашца къовсам лоаттабара юкъеэзабац болхлой, геттара лоха ба производствени совещанеи лоаркIам а. Новгъостий суде къахьегама дисциплина телхачарех цхьанне а дош дийцадац. во болх беш а бонъонаш телха ца дйтара профилактики совет а. Баькъда, малар меларашта прогульщикашта администраце выговораш еттaш къоарзадаьд приказаш хьалъухка улг.

Фу пайда, лургбе дийнахьа массехк техача выговораша? Сентябрь бетта цхьан дийнахьа балха тIехьабинсарах 86 сага выговор техай.

Кадрай проблемаш къастоеча хана сихлу коммунист фабрика директор нов. Саидов. Кхетама балха метта администрировани лелаю, къахьегама законодательство телхаю. Цун балхаца уж гIалаташ долга дIахайтад укх шера 28 марта хиннача парте Ленински райкома бюрос. из дар «Советская Россия» яхача газета тIа 1979 шера 25 феврале араяьннача «ДIаваиххара кийча ва» яхача статья тIа дийцар а. Собране къамаьлаш даьча М. П. Антоненкос С. Х. Мурдалева, кхычар йоахар фабрика директор нов. Саидов эржи ва нах лоархIаш а царца болх бе ховш а вац. общественни организацеша. специалистама лъча решенешка ладугIаш вац.

Нов. Саидов фабрика директор хиича гIоне цехий 9 начальник, кхоъ нерттера механик, керттера инженер, кадрай, къахьегамеи алапен отделий начальникаш хувцабеннаб. Дукхьал цхьан кхоалагIча цехе шин шера кхо начальник хувцавеннав. Баькъда, цу гIулакхо болх тоабаьбац. Керттерча бархI специалистах шиъ мара КПСС член вац, 5 юкъера образовани я. Цехий пхе начальниках шиъ ва парте член, царех цхьанне юкъерен шиьне юкхьенцарен образовани я.

Фабрике болх беча 17 бригадирах КПСС член 8 ва, 10 юкъерен 3 йиэза йоацa юкъерен образовани йолаш ва. Лакхера образовани йолаш фабрике веррига а 12 саг мара вац.

Квалификаци йола болхлой тоъаш бац фабрике, хIаьта уж кийчъу производственно-технически училищаш а городе яц.

Фабрике эсала вIаштIехьдаьккхад коммунистически хьисапе къахьегара гIулакх. Фабрике геттара кIезига я гойтара агитаци. нагтахьа мара арадувлак пенгазет. Дукхьал я алнийта вIашагIъеллай 18 сагах латта политинформаторий группа, 25 сaг чувоагIа агитколлектив. Лекторски группе 15 сaг ва лоархIаш, хIаьта цар бIаьрччача шера кийшар 3—4 лекци мара яц.

Коллективана хьехам лур кIезига къамаьлаш ду фабрика кулгалхоша, керттерча специалисташа. Идеологически болхлой хьинар айдергдолаш семинараши инструктивни совещанеши яьац партбюрос. Коллективана атеистически а интернациональни а кхетам баьара болх лаьгIбеннаб. Фабрике йолча радиоузлах пайда эцац.

Цехашта кхоачамбоацараш да организационно-партийни балха тIа. Парторганизаци дегIаахац. КПСС мугIарашка къамиа тоъам болаш нах боллаше а. Отчет еча юкъагIа хьайийцар веррига 7 сaг мара вац. Къонача коммунистащца фабрике уж 32 сaг ва, цхьанна тайпара болх бац. партбюрос ладугIаш цар отчеташа, хьажаш цар партийни стаж мишта чакхйоал. Цехий парторганизацей болх тоханарча дено дIа ма дехлара бац. Техаче цхьаь цаI цеховой партсобрани хинна протокол хорадинзар. Партбюро цкъа хьежаш цехий парторганизацеша мишта болх бу, цар болх тоабара цхьанна тайпара новкъостал даьдац.

Отчет еча юкъагIа 4 юкъара собрани хиннай. цигача ладийгIад 26 дешага, царех дукхагIа дараш парте хьаэцари персональни гIулакхаши дуьцаш хиннад.

ТIайю решенеши критически ламечанеши кхоачашъяра фу ду дIахайтац коммунисташка. царех дукхагIъяраш кхоачаш ца еш а юс. Укх шера а кхы гIулакх тоадеадац собранешка дийнача дешaех 40 процент кхоачаш ца деш дисад. Дувца лерхIаш хиннача 6 производственни дешах 5 дийнад. организационно - партийни балха хьакъехьарча дешех — шиъ, идеологически балха пхениех — кхоъ. Партийни поручинеш коммунисташа мишта кхоачашъю хьожаш учет а лелаяц тIахьожам а лоаттабац.

Партийни собранешка берригa коммунисташ хилац, уж кийчъяра юкъеозац актив, мутIарера коммунисташ. Парторганизаце политинформатораш бац, хIама деш яц администраце беча балха тIахьожам лоаттабу комисси.

Партбюрос лерттIа кулгалдац общественни организацеша беча балха. Профсоюзни а комсомольски а собранеш берригa членаш хьа а уллаш, шин хан ханнахьа чакхъяхан.

Доклидчина а, къамаьл даьраша а дийцар фабрике къахьегама хьалаш а, болхлой быт а тоаяра йоакхо яц яхаш.

Партбюро, фабрика кулгалхой декхарийла ба производство эрга а йоаккхаш тоае, коллективана кхетам балара гIулакх чIоагIде, моттийта а доацаш социалистически ихь вIаштIехьаикка. Керттерча специалисташа, отделий, цехий, участкай, бригадай кулгалхоша, шоашта тIадилла гIулакх кхоачашдара хьалхара бехктохкам ай а баь, арахецача продукце дикал лакхъе еза.

Собране балха юкъе дакъалаьцар КПСС ЦК организационно - партийни балха Отдела сектора заведующе нов. Г. Д. Далчинске, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова, КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара нов. П. Н. Семенова, КПСС Октябрьски райкома хьалхарча секретара Ю. В. Кузнецова.

А. СКРИПЧЕНКО.

Керда гидроузел

Ахкана юкъе юртабоахама культурашта эттара дукхагIа хиш деттача хана Эса-Шолжа каналагIа IодоагIа хий кIезига хул. Из тоъаш хилац канал чакхдоалача ухкача «Ассиновский» совхозаш, Ленина цIерагIча, «Победа» яхача, кхыча колхозаштен.

Цудухьа лаьрхIадар Нестеровски станице керда гидроузел елга. Массехк шера хьалъеш лаьттай из. хIаьта укх шера болх бе йолаеннай. Кердача гидроузлера хий Ассиновски станице гIолла чакх а дала, Iоэода Ачхой-Мартановски Урус-Мартановски районий лаьттадикахьа. Эса чура хий хургза цигарча боахамашта а кхоачам беш.

Гидроузел бокъонца хьалъяь яьннац — хий ухача каналашка массанахьа бетона плиташи лотокаши оттаяь яьннац, уж балхаш чакхдаьлча дукхагIа хургда хий. хIана массел дукха латто Iочухуаш а хургдац из.

А. ЗИМАРИН.

РЕСПУБЛИКА ИНДУСТРЕ БАЬККХА ГIА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПРОМЫШЛЕННОСТО 1979 ШЕРА 9 БЕТТА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГЕХ

Нохч-ГIалгIай АССР промышленноста болхлоша шера социалистически ялъ а йоаржаь СССР Конституци тIайийца вай шу дизара баха ма боаттIа наькъабаха кийчо еш Iалашдаьд 1979 шера 9 бетта продукци маьхала яккхарей дукхагIа йола изделеш арахецарей дийк кхоачашъелга.

Продукци маьхала яккхара нийс бетта план ерригача республике гIолла 100.6 процент кхоачашъяьй, цунца: союзни доал долча предприятеша 99.9 процент, республикански доал долчар — 102.6 процент, республика Министрий Совета кararча промышленносто — 102.9 процент.

1978 шера нийс беттала нийсдича промышленноста отраслашка продукци укх тайпара дукхагIа араяьйцай:

Электроэнергетика — 1.8 процент.

Мехкдаьтта доаха промышленность — 1.5 процент.

Мехкдаьтта чакхдоала промышленность — 1.8 процент.

Машиностроени металлообработкеи — 4.8 процент.

ГIишлой материалий промышленность — 1.4 процент.

Яйга промышленность — 2.4 процент.

Кхачан промышленность — 23.4 процент.

ПРОДУКЦИ МАЬХАЛА ЯККХАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРИ ПРОИЗВОДСТВО ДЕГIАЯРА ТЕМПАШИ ПРЕДПРИЯТЕШКА ГIОЛЛА УКХ ДАННЕША ХЬАГОЙТ:

	1979 шера 9 бетта план кхоачашъяра проценташ	1978 шера 9 беттага дилхача 1979 шера 9 бетта проценташ
«Грознефть» яха производствени ордена Ленина объединени	101	101
«Севкавнефтегазпереработка» яха производствени объединени	102	95
Химреагентий Карабулакски завод	102	100.6
«Грознефтеоргсинтез» яха Грозненски производствени объединени	99.2	102
«Красный молот» завод	100.4	106
«Оргтехника» яхача Грозненски производствени объединене	101	104
«Электроприбор» завод	102	109
НПО «Промавтоматика» опытни завод	102	106
«Пищемаш» завод	103	100.1
Гl. Ахриева цIерагIа «Электроинструмент» завод	104	105
«Трансмаш» завод	102	111
Грозненски-ремонтно - механически завод	101	105
Грозненски «Нефтехимзапчасть» яха завод	101	115
Электромеханически завод	104	103
Медицински инструментий Гудермески завод	102	108
ВНПО «Союзавтоматстром» опытно-экспериментальни завод	100.9	110
Экспериментально - механически завод	103	101
«Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни завод		
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	100.5	102
«Терек» яха мебельни хьу чакхйоаха Нохч-ГIалгIай производствени объединени	100	94
Хьуи боахама управлени	105	95
Цементни завод	94	98.2
Аьшибетонни конструкцей Грозненски завод	100.3	98
ГIишлоймaтериалий гIишлойиндустрей Аргунски комбинат	100.2	105
Назрановски трикотажни фабрика	101	98
Швейни производствени объединени	102	100.3
Грозненски кога гIирса фабрика	103	104
Грозненски дулха комбинат	100.5	99.6
«Консервплодоовощ» яха Нохч-ГIалгIай производствени агропромышленно-торгови объединени	101	125
Шурий промышленноста Нохч-ГIалгIай производствени объединени	103	105
Ацетонови завод	106	110
«Чечено-Ингушвино» яха Нохч-ГIалгIай производствени объединени	104	133
«Чечингушстройматериалы» яха производствени объединени	100.8	100.6
Кхачан промышленноста министерство	106	111
Моттигерча промышленноста министерство	100.8	101

ПРОМЫШЛЕННИ ПРОДУКЦЕ КЕРТТЕРА ТАЙПАШ АРАХЕЦАР ИШТА ДА:

	1979 шера 9 бетта арахецар продукци	1978 шера 9 беттаца нийсдича 1979 шера 9 бетта проценташ
Электроэнерги — млн. квт/час	2172	102
Газ — млн. куб. м	1962	104
Болат — эзар тонн	23.6	94
Мехкдаьттааппаратура — эзар тонн	13.2	100.3
Насосаш —	556	96
Цементировочни скважинаш карерзаяра агрегаташ	513	109
Тракторни прицепаш — эзар	9.9	104
Трансформаторни подстанцеш —	458	97

Электрофотографически аппараташ —	1714	98
Электрически инструмент — эзар	190	93
Кирпичи (колхозаша ер йоацаш) — млн.	133	99.0
КIир — эзар тонн	33	106
Гипс (алебастр) — эзар тонн	5.9	104
Цемент — эзар тонн	466	100.6
Сборни железобетонни конструкцей деталаши изделеш — эзар. куб. м.	149	97
Хьу Iоъара яккхар (колхозий заготовкаш йоацаш) — эзар куб. м.	77	91
царца: деловой хьу — эзар куб. м	35	85
Херх хьаьаха хьу (колхозий ер йоацаш) — эзар куб. м.	36	89
Древесностружечни плиташ — эзар куб. м	32.9	78
Фанера — млн. кв. м	5.9	96
ТIехахьара трикотаж — эзар	182	99.0
Чухьнахьара трикотаж — млн.	4.3	98
Швейни изделеш — млн. сом	42.0	100.9
Кога гIирс — эзар пара.	1337	120
Дулх (промышленни арахецар) — эзар тонн	11.1	108
Маргаш — эзар тонн	4.2	96
Бийдала пачхахьалкхен ресурсех даьккха даьтта — тонн	957	94
Пачхахьалкхен ресурсех даьккха генарий даьтта — эзар тонн	6.4	151
Чакхъяьккханза йолча шурий продукци — эзар тонн	46.5	105
Хьаьна махта, брынза а тIехь — тонн	1661	110
Кондитерски изделеш — эзар тонн	3.6	100.0
Маьлх, маьлха-булкаш — эзар тонн	53.6	99.0
Макаронни изделеш — эзар тонн	3.8	102
Консерваш — банка	92.8	137
Ний — эзар дал.	934	98
Аьшна маьнгеш — эзар	15.9	86
Металлически пхьегIаш — тонн	169	86
Шарикови авторучкаш — млн.	5.4	107
Бытовой химе товараш — млн. сом	8.5	90
Мебель — млн. сом	17.4	99.0

Республика бIарча хьайийцача продукци маьхала яккхара юкъара план кхоачашъяьяле а, цхьайолча предприятешка биэза пайда ийцабац производственни низалехи торонехи. 1979 шера нийс бетта план кхоачашъяьяц насосаш, цементировочни агрегаташ, тIоаваш хина доххаду насосни агрегаташ, херх хьекхача хьун материалаш, кирпичаш, аьшкбетонни конструкцеши деталаши, цемент, чухьнахьара трикотаж, швейни изделеш, кога гIирс, консерваш, кондитерски изделеш, аьшна маьнгеш арахецара.

Культурно-бытовойи нов карта эша товараши арахецара 1979 шера нийс бетта план 93 процент кхоачашъяьй. Уж товараш арахецара оттаь заданеш кхоачашъяьяц «Пищемаш» заводо. «Терек» яхача Нохч-ГIалгIай производствени объединене, радиотехнически заводо, кхычар.

Цхьацца йолча предприятешка — Грозненски Назрановски трикотажни фабрикашка, художественни промыслай производствени объединене, текстильно-галантерейни производствени объединене, шурий промышленноста объединене, Грозненски дулха комбинато дикал лоха йола продукци арахецаш моттигаш хиннай.

Республика бIарча хьайийцача къахьегама овсарле лакхъяра план 100.3 процент кхоачашъяьй.

Къахьегама овсарле лакхъяра заданеш дикка тIехкхоачашъяьй Грозненски ремонтно-механически, «Трансмаш» заводаша, ремонтно-механически предприяте, Грозненски даьтта доахача заводо. 1978 шера 9 беттаца нийсдича къахьегама овсарле 4.2 процент айеннай, цунца заводашка: «Красный молот» — 8 процент, «Нефтехимзапчасть» — 6 процент, «Пищемаш» — 5 процент, Грозненски чхьагIара-комычни комбинате — 33 процент.

Къахьегама овсарле лохъелийтай «Севкавнефтегазпереработка» яхача производствени объединене. Назрановски мельзаводе. Сунженски Веденски мехлесхозашка, «Чеченингушводстрой» ремонтно-механически мастерске, гIишлошъеча управлене Грозненски аьшкбетонни конструкцей заводе, кондитерски фабрике, Нохч-ГIалгIай химзаводе, кхычахьа.

Республика промышленносте дIахо беш хиннаб производстве керда техники дикагIйола технологии юкъе а кхухьаш ва эргайоахаш тоаяра болх. Производственни объединеней, предприятей балха технико-экономически хьоккхамаш дикагIа хиннад, арахецача продукце дикал айеннай.

1979 шера 9 бетта кооперированни постаккай план кхоачашъяьй: чона — 112 процент, болата — 81 процент, поковкашта — 107 процент, штамповкашта — 105 процент.

Кара а дерзадаь арахеца доладаьд продукце керда тайпаш. Цунца цхьана цхьацциайолча производственни объединенеши предприятеши йиэза кхоачашъяц керда техникеи дикагIйола технологии юкъейоалаяра планаш.

1979 шера нийс бетта продукцега дIадодер лохдарах плпнегIа доагIачул дукхагIа рузкъа кходаьд «Грознефть» производствени объединене, «Красный молот», «Нефтехимзапчасть», «Электроприбор» заводаша, «Оргтехника» яхача производствени объединене, химреагентий Карабулакски заводо, «Севкавнефтегазпереработка» яхача производствени объединене экспериментально-механически заводо, кхычар.

Продукцега дIабода мах дукхагIа хилийтаб «Грознефтеоргсинтез», «Терек» яхача производствени объединенеша, цементни заводе, «Консервплодоовощ» объединене, ацетонови заводе.

Промышленни предприятешка чакхъяьйхай производственни низалех, материальни къахьегамеи ресурсех биэзагIа пайде эцара, общественни производства эффективность айяра тIеерзаь мероприятеш.

Нохч-ГIалгIай АССР статистически управлени.

НАХ РАЬЗА ХУРГБОЛАШ

Вай мехка дукхача моттигашка дIаухийт Грозненски швейно-производственни объединене продукци. ХIаьта из тIехь-тIехьагIа дукхагIа хоатташ а дIаийеш а я. Керда моделаш, фасонаш лохаш ба уккъза болх бу инженераш-конструктораш. Объединене участкашта, филиалашта юкъе арахеца продукци дика хилара белгальяьнна я Гудермесски района Новогрозненски яхача юртара № 7 йола цех.

Керда здани хьа а яь, цу чу хIамара оборудовани оттайнга гIове хьалха хинначул кхоза дукхагIа продукци арахец цехо. Шозза вIашттIара яьча корпусе улла цех шин сменагIа ритмично болх бара мел эша хьалаш доладя. Уккъза болх бечарех дукхагIа бараш кагирхой ба. Дукха ха йоацаш ятт а бархI а классаш чакхъяьха. укх юртара а ерригача районера а балха баьхка нагирхой ба уж.

Цехе йолча шийтта бригадана юкъе хьалха латташ хьайоагIа № 10 йола бригада. Цунна кулгалдеш я цеха йоккхагIа йола мастер Габачева Галина. Цу бригадах лаьца дийцар тхона цеха начальника Межерицкий Иван Нефедьевича:

— Хьалхарча ах шера итогех хьалхара моттиг яьккхар Габачевас кулгалдеча бригадо. ХIанз а хьалха латташ хьайоагIа из коллектив. Бригаде болх беш а юкъера образовани йолеи специальность йолеи 24 йоI. Барт тайна, интернациональни доттагIIал долаш, шоайна гIо-новкъостал деш, къахьегама дисциплина лакха йолаш я бригада колектив. Мехкараша дика Iомаяьй шоаш болх беш йола техника. Цар хийца болх бу вай мехка а доазол дехьа а арахийцача барзкъаш тегача машинашца. Бригаде шерра даьржад хьехамчал — къахьегама овсарле лакхъяра тешаме гIулакх.

Тхо ишта долаш цеха инженера-технолога Аllхазова ПаьтIамата къахьекхар тхоа оперативни карт. Цо гойтар цехо болх мишта бу. Цу карта тIа гу тхона цифра — «5». Цо фу белгалду ха безам болаш кетт оаха № 7 йолча бригаде болх беш йолча Истамулова Iайнайга.

— Аз болх бу Японе арахийцача барзкъаш тегача машина тIа. Дика Iомаяьй аз из. ХIара дена аз 125 процент кхоачашъю планови заданеш, Хала бац са болх. Хьалхе а балха хьа а яй, сай машинага хьоки сол даьтта тох, передачаша болх мишта бу тохк, бийдал Iалашъю. Болх деррига кийча а долаш дIаболабу. Сайна ховр бригаде болх беш болча сай новкъосташта а дIахьех аз. ХIаьта «5» — беча балха уттаеш йола оценка.

Цехе дика вIаштIехьдаьккха лeладу хьехамчал. Массала, Таштиева Шурас цехе болх бу дукха ха я. КIезига бац цехе цо чоалхане производственни процессаш йовзийта нах. Царех я вай лакхе ййица Истамулова Iайна а, Эльмурзаева Зулай а, дукха кхыбареш а.

Иштта дика болх беш я № 12 йола бригада а. Из цехе эттара зIамагагIа йола бригада я — шийтта сaг мара чувагIац цу чу. Цар берий барзкъаш тег. Бригадира Муталипова Раисас раьза а йолаш цIераш йоах балха хьалха латтачар: Аllхазова Хьоврай, Майорова Рабой, Гадаева Зарай, Саидова Зурай, кхыбарий.

№ 7 йолча цеха интернациональни коллектив ийз ца кхобеш къахьегаш я В. И. Ленин ваь 110 дузаш шоай пятилетка йиэза кхоачашъяра тIехьа.

А. ПЬЯНИКОВ.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни агроном аха сийлен цIе яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Республика юрта боахам детIабоалабеча доккхий гIуллакхаш карагIдуларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни агроном яха сийлен цIи лойла:

Мосненко Варвара Михайловнана — Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхоза агронома-бригадира.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шу, 12 октябрь.

Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьаккIаш лелаер яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Дукха хьаккIаш хьувнъаеча доккхий гIуллакхаш карагIдуларах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни хьаккIаш лелаер яха сийлен цIи лойла:

Бекуров Янарсха Жибраила — Наурановски района «Октябра 40 шу» яхача совхоза хьажкIаш лелаечоа.

Саидов Вауди Магомедовича — Шалински района «Джалка» яхача совхоза хьажкIаш лелаечоа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный.
1979 шу, 12 октябрь.

Юрта боахама болхлошта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Юрта боахаме дукккача шерашка цIена къахьегарах, 1978 шера тIаийца социалистически дехкараш толаме ихоачашдарах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Абдулхаликов Вахит Абдулаевича — Шалински района «Шалинский» совхоза отделене управляющена.

Абуева Зулпа Мухадиевнана — Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза звеньевойна.

Адуев Халид Исраиловича — Сунженски района «Ассинский» совхоза бригадира.

Довлетмирзаев Ирабена — Шалински района КПСС XX съезда цIерагIча винсовхоза звенлаш лелаечоа.

Зелимханова Наташа — Веденски района XXII партсъезда цIерагIча колхоза тхьамна леладечоа.

Коригов Мажита Бахьаудина — Малгобекски района «Ингушский» винсовхоза шофера.

Мимиева Байсарена — Ножай-Юртовски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза тхьамка леладечоа.

Мукаев Мовлдена — Грозненски района «Гикаловский» ОПХ мехотряда начальника.

Подлесная Нина Тихоновнана — Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза хьакхарч лелаечоа.

Порядина Евдокия Николаевнана — Наурски района «Комсомольский» винсовхоза болхлочоа.

Сепханов Саид-Ахьмада — Грозненски района «Терек» яхача совхоза звеньевойна.

Тальхигова Хьавайна — Советски района «Ленинский путь» яхача совхоза доярка.

Тепсуркаев Мовлат Шамсудиновича — Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза бригадира.

Хамидов Элмарзийна — Наурски района Ленина цIерагIча колхоза вокхагIолча жа Iуна.

Евлоева ШаIнпа Хьанбикара — Назрановски района «Октябра 40 шу» яхача совхоза ноартолаш лелаечоа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шу 12 октябрь.

Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьайбаш лелаер яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

ДукхагIа хьайбай продукташ йоахача доккхий толамаш дахарах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни хьайбаш лeладер яха сийлен цIи лойла:

Ибрагимова Лидия Александровнана — Шелковской района Ленина цIерагIча колхоза дояркана.

Манапов Кадырбап — Шелковской района «Шелковский» племзавода вокхагIолча жа Iуна.

Хамзатханова Асет Алиевнана — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза дояркана.

Шуаипов Товсолта Бисултановича — Надтеречни района «Минеральный» совхоза вокхагIолча жа Iуна.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шу, 12 октябрь.

Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни экономист яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Колхозашна экономически служба эргаяьнкха тоаеш боккха болх барах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни экономист яха сийлен цIи лойла.

Черкесова Нина Алексеевнана — НГIАССР юрта боахама министерства оргколхозни отдела йоккхагIолча экономиста.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шу, 12 октябрь.

Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама заслуженни механизатор яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Юртбоахама производствена механизаци яра даькъе доккхий гIуллакхаш карагIдуларах, тIехдика пайда эцаш юртбоахама техника леладрах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика юрта боахама заслуженни механизатор яха сийлен цIи лойла:

Дараев Алхазура — Грозненски района «Атагинский» совхоза комбайнера.

Ерохин Михаил Ивановича — Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза комбайнера.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шу, 12 октябрь.

Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни соний бешамаш лелаерн комсаш лелаеря яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Шоашта тIаIоагIьачa бешамашка соми комсаш дика хьувкъаеча доккхий толамаш доахаш боккха болх барах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни соний бешамаш лелаери комсаш лелаери яха сийлен цIи лойла:

Абдулмежидова Алмата — Гудермесски района «Новогрозненский» винсовхоза комсаш лелаечоа.

Черникова Мария Трофимовнана — Грозненски района 1 Мая цIерагIча колхоза соний бешамаш лелаеча бригада бригадира.

Энгиноева Залпа Хасановнана — Надтеречни района «Новогорский» винсовхоза комсаш лелаеча бригада бригадира.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный.
1979 шу 12 октябрь.

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

1974 шера 18 январерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дукхача шерашка цIена къахьегарах къахьегаме карагIдийнача гIуллакхий хан бенна СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла:

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

«Чеченингушснабсбыт» Нохч-ГIалгIай универсальни объединене гIолла:

Венцель Анатолий Эдуардовича — отдела начальника.

Исаева Белита Якубовнана — болхлочоа.

Къилбаседа-Кавказски промышленни района гуччахьара газей нехидаьтан кIешаш ца тоххийтарах уж соцарах гIо деча Грозненски военизированни отряде гIолла:

Нестеренко Иван Сергеевича — старшина.

Къабешнараштен инвалидаштен йолча Катаяновски дом-интернате гIолла:

Калинина Александра Ильиничнана — медицински сестрана.

Кнота Анна Алексеевнана — официантнана.

Салтаев Эда Салтаевича — хьехочоа.

№ 45 йолча юкъерча школе гIолла:

Бондарева Мария Михайловнана — пенсионеркана.

Зацепина Валентина Кирилловнана — пенсионеркана.

«Чеченингушводстрой» производственно-технологически комплектаце управлене гIолла:

Бузуверов Иван Григорьевича — юрисконсульта.

Орлушина Елизавета Ивановнана — нерттерча бухгалтера.

«Чеченингушводстрой» гIишлон управлене гIолла:

Горбачев Евгений Максимовича — пенсионера.

ЗАВОДСКОЙ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

КПСС Грозненски горкоме гIолла:

Ладская Анна Трифоновнана — пенсионеркана.

«Грозэнерго» РЭУ ТЭЦ-2 гIолла:

Бадасин Михаил Захаровича — электросварщика.

Запотаева Анастасия Васильевнана — ЖКО дворникa.

Кривореьянц Тамара Самсоновнана — машиниста.

Пак Виктор Алексеевича — машиниста.

Салахова Анастасия Андреевнана № 62 йолча детсада повара.

Хаустова Меланья Михайловнана — уборщицана.

Шелега Клара Яковлевнана — уборщицана.

Грозненски ремонтно-механически заводе гIолла:

Антипова Мария Федоровнана — экономиста.

Арутюнов Михаил Сергеевича — слесара.

Кантаев Абдурахьман Гокхаевича — грузчика.

Сладкин Николай Григорьевича — слесара.

РСФСР Гескомнефтепродукте Грозненски управлене гIолла:

Гречкин Александр Ивановича — пенсионера.

«Чечингипрограждансроект» — институте гIолла:

Чернова Раиса Кирилловнана — № 2 йолча архитектурно-планировочни мастерсне проектан нерттерча инженера.

№ 2 йолча Грозненски пассажирски автотранспортни предприяте гIолла:

Шабров Василий Федоровича — шофера.

«Грозэнерго» РЭУ «Коммунтехчасть» автобазе гIолла:

Алехина Надежда Алексеевнана — йоккхагIолча диспетчера.

Трест-7 ГМУС автобазе гIолла:

Проскурин Григорий Андреевича — шофера.

Швейко Александр Максимовича — шофера.

«Жилгражданстрой» треста СМУ-5 гIолла:

Степаненко Зинаида Михайловнана — штукатура.

Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене СМУ-6 гIолла:

Ботова Алла Георгиевнана — кадрай отдела йоккхагIолча инспектора.

Точиев Мусий Мовлена — каменщика.

Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 7 йолча гIишлон-монтажни управлене гIолла:

Аухадова Асмана — бетонщицана.

Крыгин Николай Сергеевича — кузнеца.

Мадигова Зинаидана — штукатура.

Пугачева Пелагея Ивановнана — арматурщицана.

Стрижевская Надежда Ивановнана — инженера.

«Грознефтехимремстрой» тресте гIолла:

Волошанова Мария Леоновнана — каменщицана.

Доценко Алексей Алексеевича — слесара.

Калашникова Прасковья Пантелеевнана — штукатура.

Коростылева Зинаида Сергеевнана — каменщицана.

Саричук Екатерина Тимофеевнана — экономиста.

Юшковский Николай Харламовича — слесара.

«Монтажтермоизделие» яхача треста спецуправлене гIолла:

Идрисова Зара Диризовнана — изолировщицана.

Милютина Наталья Петровнана — изолировщицана.

Сидорова Анна Георгиевнана — изолировщицана.

Рыбкина Александра Антоновнана — бухгалтера.

№ 7 йолча Ленина орден лелаеча специализированни треста Грозненски монтажни управлене гIолла:

Кардаильская Зинаида Андреевнана — газосварщицана.

Смирнов Александр Ивановича — монтажника.

№ 7 йолча хьакъаш дехьачен тоедечен управлене гIолла:

Дорошенко Наталья Ивановнана — нерттерча бухгалтера.

Моргунов Петр Тимофеевича — пенсионера.

«Дагсельэлектросетьстрой» № 66 йолча Нохч-ГIалгIай мехколонне гIолла:

Берсанукаев Рамзан Закраиловича — газоэлектросварщика.

СГПТУ-2 гIолла:

Сафонов Иван Васильевича — пенсионера.

Свищова Зинаида Григорьевнана — преподавателя.

№ 26 йолча детсаде гIолла:

Шкурихина Вера Григорьевнана — воспитательницана.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шу, 19 сентябрь.

Проектан мощностах (шера 3800 тонн дулх) тIехьаьнней Вологдана юкхе уллача «Дружба» яхача совхозера доахан кхоаба комплекс. Дениш буси доахаина укхаза тIаккет 11—12 тонн дулх, хIаьта 12 бетта ппччахьалихонга дохка лерхI 4200 тонн дулх.

Кагий доахан «Дружбе» хьаухийт области дукхача боахамашкара лаьрхха оттаьча графикагIа.

Цхьан хенна укхаза кхоабаш хул 11 эзар совгIа бежан. Хоаш да цу тайпара дукха доахам гулдаьча хьале царех лаьар ца кхетийтара проблема йолаш йолга. Цу гIулакха йоакхо еш ба ветеринарни лораши фельдшераши. Цар шоай хаинахьа тайп-тайпара привикаш ю доахаина, помещенеш санитарни цIена лелайт, шиъ ханнахьа кварцеви облучени хургIолаш. Эггара чIоагIагIа теркам тIабахийта безарех да 10 ди даьнна Iаьсий, уж кIанзамаре компаексе кхьачадац. Царга дор хьажийта веза, кордача моттиге уж дIаIомаде, мерда доакъар дайта Iомаде деза.

Совхозе болх беш ба операторa специальность йола, контрольно-измерительни приборашкеи автоматикагеи хьежа слесараш, тракториcташ-машинисташ, ишта кхы дIахо а боах беш бола кагирхой. ХIана «Дружбе» 50 процент гаргга бола болхлой комсомольски ха йолаш ба.

СУРТА ТIА: доахан кхоабача цхьан помещене. Операторaш Смирнова Светланей Соловьева Татьяней цхьана гIулакх деш ба укхаза 400 Iаьсната.

ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

МАШАРАИ ДИКАЧА ГIУЛАКХАН ТIАХЬЕХАР

Европе чIоагIа машар Iалашбара йоакхо еш хиларяи тIехьатетта йиш йоаца дунея халкъашта юкъера вахара дешаш къоастадарaи тIаерраяь хоадам боллаш йола предложенеши хIанзарча хьала нийса анализ чуйоагIаш дола КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева Берлине цIей дездеча хана даь къамаьл вай планета массе моттигашка шерра дIахезад. Дунен общественносто из къамаьл лоархI Советски Союза леррагIарчeи де лерхIачоа тIаерзаяьчеи машар бeзара политика практике хьахьокхаш дола хIама санна. Швейцаре — Европа центре уллача мехка арадувлача «Трибюн де Женев» яхача газето цунах аьннад «машареи дикача лоIамеи кхайкарал» аьнна. Европейски кхыча мехка — Австре канцлера Б. Крайске аьннад: «Л. И. Брежнева даьча кхайкарало новкъостал дергдж Европе кхохкам кIаьдбара политика кIоаргъяра».

Къамаьла анализ еш дукхача пачхьалкхен деятелаши дунен кепайоазоно а йоагIаш нийса вывод ю Советски Союзо цIаьхха а лоархIаме инициативаш дIайолаьй, Европе дика климат детIайоалаелга сихде эггара хьалха цу континента тIа тIема кхохкам кIаьдбара наькъагIа дIаяха ше нийча хилар, хьахьекхад цо яхаш. СССР тIехьа я тIема гIулакхашта хьалхалаттарий Европе «Першинг-2» яха ракеташи тиъамаш дола лаьтта лоаттаю ракеташи дIаоттадарца ювзаенна Американски кхераме планаш кхоачаш ца хилийтара, цо хьахайтад хIанзарча боарамга диллача гаьна кхетар юкъерча боараме долча ядерни средствай дукхал СССР малхбузехьарча районашка кIезигъе ше нийча хилар, нагахьа санна Малхбузерча Европе гаьна кхетар юкъарча боараме дола ядерни средстваш кхы тIа дIаниiйсъеш ца хуле. Малхбузенна дикача гIулакха хьокхам лу цо, Варшавски Договора доакъошхой йолча пачхьалкхенашна барта а яха шиъ оагIорахьара цхьан шера Центральни Европера Советски бIухаш кIезигде лерхIаш а.

Советски инициативай конструктивни оагIув къаьгга гуш я, хIаьта из теркал ца еш йита йиш яц европейски кхохкам кIаьдбара гIулакх шоаш бахьан долаш хIанзалца къоастадаь ца доалийташ лоаттаIеш бараша. Вашингтонеи НАТО агрессивни блока членаш долча кхыча мехкий столицашкеи хIанз из дерригa «чIоагIа дистанза даргдац» йоах: цхьан оагIорахьара цу тайпарча къамаьлаша хьахьокх Л. И. Брежнева предложенеш цIенхаштта хилар цар кхетаделга массе оагIорахьара уж Iомае цар безам хилар. Вокх оагIорахьара гуш да гIулакхах кхийтта даьлча цу предложеней лоархIам эшабе гIертащ уж хилар. Из дерригa я шоашта ховше а лаьрххIа деш да Малхбузен Европе гера Iоадеш боккхараша лелаш. Цу тайпара никъ халкъаша харцахьа лоархI, уж машара, дика лоалахал леладера, цхьана гIулакхаш леладара тIехьа да.

Советски Союзо шиъ хоадам боллаш дош аьннад, халкъашта, эггара хьалха европейски мехкашкарча халкъашта хьашт долаш бола никъ белгалбаьб. ХIанз дош ала дезар — Малхбузе я.

ЯПОНИ: ФУ ХЬАХЬЕКХАР ХОРЖАМАША

Доазол дехьарча кепайоазоно дIакo дувцаш да Японе хьина массане юкъара парламентски хоржамаш. Хоаш ма хиллара, доал деш йолча либерально-демократически парте (ЛДП) бутт хьалха дIахийцай лохехьара палата, ханал хьалха хоржамаш а даь шиъ телха позици тоаяр духьеи мехка лакхерча законодательни органе «тешшаме дукхагIбараш» шоай хулийталга Iалашдар духьеи. Из чакхдаккхара либерально-демократашка кхача дезар 511 депутатски мандатах 271 мандат. Бакъда, японски харжархоша кхыча тайпара лаьрхIар — кхаж тессачул тIехьагIа консерватораш 248 моттиг мара кхачанзар — лохера палата дIакецалехьа царга кхочарел нийсса цхьа моттиг кIезигагIа.

Дикка боккха толам баьккхаб хоржамашка Японе Коммунистически парте. Коммунисташта тIехьа кхаж тессаб 5,6 миллион совгIа болча харжархоша, хIаьта цу гIулакхо парте 39 мандат кхачийтар. Лохерча палате шиъ виналаш шоаза совгIа дукхагIа хилийтача КПЯ-й хIаш парте ерригача исторечу эггара йоккхагIйола парламентски франци хургья.

Аьттув балаизар социалистий — японски парламенте нерттерча оппозиционни низа. Чура гIулакхаш вIаштIехьдоацаш хилари коммунистащца цхьана хоржамашта хьалхара цхьа блок вIашагIйолла СПЯ-с ца тагари бахьан долаш цунга кхаьчар ерригаш 107 моттиг (1976 шера хоржамаш долча хана —123).

Хоржамий итогаша тешал ду либерал-демократий сий дIахо лохлуш латташ хилара э цар политика тIехь-тIехьагIа халкъ раьза доацаш хилара а. Консерватораш аьттув боацаш хилара бахьанаш дукха да — из Японена тIалатта экономически халонаш дIаяха ца магар, (сихха дегIайоагIа инфляци, дукхагIа хулаш боагIа хьабе болх боацараш) правительстваней ЛДП-ней кулгалдеш бола деталаш тайп-тайпарча финансови махинацешта юкъе хилар да, хIаьта чурчеи аракъарчеи политикера реакционни тенденцеш чIоагIлуш хилар а да.

Де лаьрхIар чакх ца доалаш биса либерал-демократий лидераш гIерт шоай лоIаме барий спискагIа хержа депутаташ шоай оагIонгахьа а боахаш парламента лохерча палате шоай бараш дукхагIа хIаьта а хилийта (256 моттиг). «Нихон Кайдзай» яхача газето хоам баьб ЛДП мугIарашка хIанзехьа а консерваторашца вийхха бувзам бола октябра шоллагIча ах бетта хьаелларгйолча парламента сессега парламенте дукхагIбараш бола парти хилийтара шоашта мел могар деш вола «шоай лоIамера» пхи саг дIанийцав яхаш.

КПЯ хоржамашка даькача толамах аьлча цо кхы цIаькхаза а хьахьекхар къахьегаш болча наькъа оалангара хьешташ лорадера тIаберзабаь цуи чурча политика никъ нийса хилар. Хоржамаш хиначул тIехьагIа кепатехача «Компарте заявлене тIа белгалдаьнкхад японски коммунисташ дIахо йодача хана а шоай принципиальни позици чIоагIъеш хургхилар, доал деча гIозарий халкъа духьалара политика юха а тохаш, демократи, машар, шерра социально-экономически хувцамаш дара хаьдда тIехьа хургхилар.

КХЕРАМЕЧА НАЬКЪАГIА

Дукха ха йоаццаш Блэкпуле чаккъьяьнача хIара шера хулаш йолча английски консерваторий конференце хьахьекхар Великобритане доал деш йола парти хьалхагIа а санна герз Iоадара, социальни гIулакхашта эшача дIайохийта ассигнованеш кIезигъяра кхерамеча наькъагIа дIахьа, къахьегамхоси болча дукхача наькъа бокъонаштей хьашташтеи наступленe е лерхIаш хилар.

Цига дийцача чурча политика дешай итогаша хьахьокхаш ма хиллара, хIанз Англе йолаш йолча ирача экономически финансови кризиса кIалхара бовла никъ лехаш консерватораш гIерт ерригa халонаш къахьегамхошта дIагийохка а тIехдоккхий пайдаш дахара йола торонаш монополешка хилийта. Профсоюзашта духьала йола, цар бокъонашта чIоагIа зе хургдола, масала, забастовкаши пикеташи вIашагIъеттара йолча бокъонна зе даргдола законодательство арадаккха гIерт правительство.

Конференце могабьча правительства чурча политика наькъагIа пачхьалкхен секторера дукха предприятеш частни капитало тIахьожам лоаттабербoлаш дIалла лерхI, хIаьта цу гIулакхо дукха болхлой балхара дIабахарга а кхоачадерга гIулакх. Консерватораш кштта лерхIаш ба кхы цIаькхаза а унахцIено лорaяра, образованена, социальни Iалашонна дIаухийта ассигнованеш кIезигъе.

Цунца цхьана конференце могаяьй тIема кийчонга, герзашта модернизаци ярга дIадодар, эггара хьалхарча аргIагIа ядерни гераага дIадодар дIахо дукхагIа хилийтара йола правительствонни планаш. Уж планаш кхоачашъяра кхы тIа дIадахийта лерхI миллионаш фунташ стерлингаш ахча, кхерарча шера астрономически боарамга 10 миллиард фунт стерлингага кхоачаш Великобритане оборона министерства бюджет лакхъеннаяле а.

Гера Iоадарга дIаяхийта лерхI керда миллионаш консерваторий конференце делегаташа могайир «советски кхерам» яхаш шерра яьржа кампани хьалха а йоахаш. Из деш да КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева Берлине торжествaш йолаш дIакхайкаь Советски Союза керда машара инициативаш дерригача дунен тIа шерра могаеча хана.

Великобритане реакционни гIозараш дунен тIа хулаш латта позитивни хувцамаш теркалде ловш дац, нийса никъ хьал а лоацаш консерватораша хержа кхераме никъ харцбе ловш дац. Цу тайпара никъ зуламе болга гуш да хIанзарча правительства лелаеча политико английски харжархошта юкъе консерваторий сий хоадарга гIулакх кхоачаделга хоаш болча Тори парте цхьаболча аккалашта а.

Ю. РОМАНЦОВ,
С. ЛОГАЧЕВ,
Ю. УСТИМЕНКО.
(ТАСС).

Хьабе болх боацаш хилар цIенхаштта ярех проблема я ВIашагIхиттача Штаташка. Американски экономика дукха лоархIамерча доакъошта зе хулаш производство лаьсIъелар мехкарча къахьегамхошта боккха бала хулаш хIама да. Официальни даннеша хьахьокхачох «совбаьннача» американций дукхал гарггарча хана кхы а 1—2 миллион саг кхоачаш лаккхьлургья, хIаьта берригаш а уж хургба ворхI миллион совгIа.

СУРТА ТIА: къахьегамi бирже латта очередь.

ТАСС фотохроника.

«БIаргаш Iолакха»

Из яхилга деце сона-м хац кхы фу да Грозненски водопроводно-канализационни боахама управлене кулгалхоша леладер.

ДIахаттал царга мел канализационни кIоагаш да городе люкаш тIайоацаш дийлла латташ, малав царна доал де дезар? аьле. Хьакетаргахьа, из хоаш шоаш а бац уж. Ванъда, кIоагаша шоаш-м хьахойт шоаш мича доахк а шоай кIоаргал мел я е.

Иштта хилар цхьа бутт совгIа ха хьалха Грозненскерча машиннаькъа вокзале. Воад къоалаллуш латташ ха яр. Поездага хьежаш дукха нах бар вокзале чухьа а перроне арабаьнна а. Сайрен сатем боабеш, пIаьхха цIогIа даьлар:

— Оврц дала, воакъостал де! аьнна.

Нах цIогIа деттача оагIорахьа дIабайдар. Царца веддa водаш, са дев чу дессар: «Тика тIа шийна хIама эша енача кхалсага тийша боах баьб-хьогI зуламхочо», аьнна. Вокзала юхе йоаллача продовольственни тикана тхо дIатIакхаьчача бIаргагуш саг вацар. ЛадийгIар, оаз лаьтта кIалхара хьахозар. Уламаш деча тхо дIатIакхаьчача урагIа дехийтача кулгашца люка йистош хьа я лаьца, кIоага чу Iочуоллаенна уллар цхьа кхалсаг.

Тхол хьалха дIатIакхаьчача Октябрьски РОВД болхлошa А. Курбановеи С. Никаевеи оззаль хьалхьаккхар из. Кхалсаг чу са доацаш кхераенна яр. Iочуйожаш бера дIавха хIамаш эгача хулгаца хьалохьа а яь, саьнга шийга хьежаш лаьттача машина тIа а хайна дIалхар из. Тоам хетавзар тхона уизаръяьнна хьувзача кхалсагага мала я хьо, мичара я, аьнна хатта, бакъда, из дIатIахайна машин зийра оаха. Из яр «Запорожец», 20—36 ЧИН.

Из хатар бIаргадайнача вахда дагалуввар шоаш бахача люкаш тIайоацаш дийлла латта кIоагаш.

— Бизь бутт совгIа ха в тха ховна таьна боацаш дийлла кIоаг латта, — йохар «Красная» яхача уллагIа № 3 йолча цIагIа вахача Арзуманянц Аркадий Семеновича. — Массаза дехар даьд аз цунна люк IотIаилла яхаш. ХIама хилац. Хьабаьхье хьежа а хьеже, дIаьовла беза, хьо бакълув, аьле дIабахе байн дIабоал.

ШоллагIча дийнахьа сайна вокзале бIаргадайнар дувцаш телефон техар аз горсета водопровода аварийни службага. Диспетчера аьлар:

— Сона хац Iа юоца моттиг тха участкана чуйоагIий. Цермашин наькъа а йоацаш, из тха яц. дIанъоаларгба оаха из кIоаг.

Из гIулакх сона дицденадар дукха за йоацаш цхьаьнха хIама нийсденна мара. Вокзале хинна кIоаг-м бIаргаш хьадийллача а Iолакхача а бIаргагургболиш бал лацар. Хала дар «дийнача» карта юхе теIIа боалла из ес. ХIаьта, хIанз аз бувцар городa эггара шерагIча — Маяковске улица тIа, «Деловая» яхача остановке хьатIанхоачача боалл. Городера шоферaш из боалангa ха а хоаш, юстара бувлаш дIаухар. Бакъда, Дагестанера вена миcмииг, дийнахьа делкъа ханна гиагла мазо лоаца ноза саина, лаьцар Грозверча кIоаго, шиъ сий де дезилга дIа а хайташ.

ТIаккха шоллагIа дагабехар сона вокзале баьллар. Укх деношка цхьан гIулакха вокзале ваха волаш, юхавахар со цигача. ХIанз хьIа бацар из хьалаха. Ара шел а сенна, кIай доах гIувттар цунна тIера. КIоаг ше хиннача бесса бийлла латтар.

Юха а телефон техар аз (3-39-61) аварийни службага. Хьалха хиначa дежурне ал энжи къамаьл а ца деш, безаме аьлар сога диспетчера А. Т. Бойновс.

— Iа ювцача моттигашка хьажа дезараш тхо да. Бакъда, тхо кхоа-м дац месскаьха а кхача. Хьона хой хан сона, наха лечкъаду тха царна тIера ноггIараш... ХьадувIаа Iа, кхы мичахьа доахк кIоагаш?..

Аз цу хана сайна йовза моттигаш йийцар. Цул тIехьагIа кхы а биъ кIоаг корабир сона лоацца моттиге— «Деловая» остановкера хьаволавенна Маяковске улица тIа гIолла хьаьоагIаш, непайоазон ЦIенна хьатIакхачалехьа.

БIаргаш Iолакха декхаряйла бараша уж Iолокхаре, сона хетаргахьа, кхы а короде мегар шортта дийлла латта кIоагаш.

М.-В. [redacted]

ЭРСИЙ МОТТ—ХАЛКЪИЙ ДОТТАГІЛЕН МОТТ

«ЭРСИЙ МОТТ ІОМАБЕ!»

1923-ча шера арадаьннача «Сердало» газета № 1 передовой статья тІара.

Миччахьа из ваьхавале а, фуннагІа-моллагІа деш хиннавале а, гавнна хьалхо баьхача вай дешхха цхьаьне чІоагІа хьакъвале аьннад: «Эзар говр-етт дар венвав, эзар йиш-вошa дар ваьнвав». Кхы цхьаьнха а яьхад вай даьша. Эгтара низ болашагІа малав, аьлча, дика доттагІий бар ва, яьхад цар. Шоайла цхьа барт болча наьха а халкъий а низ цхьаккха боарам боацаш боккха ба. Поэто аьначок:

Адамо цхьан бартах
Вагара Іи тохе,
Беш-Ловма кертера
Вутув ша башаргба.
Нагахь мо цхьан бартах
Халкъаша «фув» овле,
Из хьайна боккха форд
ІІа хинна соцаргба.

Советски заманагІа халкъашта юкъе этта цІаккха дохаргдоаца доттагІал да вай Даьхе ишта низ болаш яьр. ХІаьта тахан вайга майрра ала йиш я: цу доттагІлен ткъамаш эрсий мотт ба, аьнна. Воай нана-Даьхен чу пхийтта союзни ткъо автономни республикашка, бархІ автономни областе, итт къаман округе цхьан наьас баь вежарий санна барттайна а вІаши новкъосталаш деш а дахача къамашта юкъе массе даькъера бувзамаш лоаттадер из эрсий мотт хиларах йиш я вайга ишта ала.

«Къамашта юкъера бувзамаши цар шоайла гІулакхаш леладелгеи сихха дегІаахарца лакхлу Советски Союзе дахача массе къамани халкъийн юкъара мотт а хинна дІахьттача эрсий метта лоархІам», — аьннад цу хьакъехьа Л. И. Брежнева.

В. И. Ленина яздаьд: «...Тургенева, Толстой, Добролюбова, Чернышевски мотт сийлахь-боккхен низ хьоача ба... Вайна лов Россе вахача хІара саге сийлахь-боккха эрсий мотт Іомабе торо лулга».

Октябрьски социалистически революци а хиина, вай мехка Советски Іадал эттачул тІехьагІа Ленин хаддаьза йоанхо еш хиннав тохтара бІаьхийча, дуней адамаша ледеча меттаита юкъе Пушкина, Толстоя, Лермонтова, Достоевске, Чехова, Добролюбова, Горько, ишта кхыбарий Іалаьмате кІоаргча хьакъхалерча произведенешка гІолла эггара лакхерча лагІа тІа леттача эрсий метта ерригa тороннаш массе къамий лакхьегамхошка дІакхачийтара, из мотт шаьрра Іомабара мел йишар царна хилийтара.

Вай мехка хІара граждани эрсий мотт Іомабе торо ялара хьакъехьара Ленина васнат Коммунистически парте мишта кхоачашду хьаьга дика хьахьоккхаш яр 1979-ча шера май бетта Узбекистана столице Ташкенте кхаь дийнахьа болх беш хинна Ерригсоюзни Іилман-теоретически конференци. «Эрсий мотт — доттагІлени СССР халкъий вІаши гІулакхаш леладеран мотт баь» яхача деши хетаьча цу конференце балха дакъа лоацаш хилар мий-мийиигашкара тІебаьхка вийкалаш: просвещени лакхерча школаи болхлой, методисташ, Іилмахой, союзни республикай Компартей ЦК секретараш, парте обкомий секретараш, советски болхлой, дукхача союзни а республиканской а министерствай кулгалхой, ишта кхы а.

Эрсий мотт хьехилга а массе къамех болча советски наха из Іомабелга а тоадартахьа баьккха кхы цхьаьккха а боникха гІа ба Ташкенте хинна из конференци.

Укх шера 2-ча октябре хьа а йиьлла, городе Грозне шин дийнахьа ший болх беш хилар «Къилбаседа Кавказа халкъий исторически кхелашкара Россе прогрессивни лоархІам» яха Іилман конференци. КПСС ЦК викаьна, мехка цІи хезза болча Іилмахоша, Къилбаседа Кавказерча республикай партийни организацей кулгалхоша дакъа а лоацаш хиннача цу конференце яьча докладех а, даьча къамаьлех а къаьгга дика гуш дар Къилбаседа Кавказе дахача къамана Россеца оагІув балларах а эрсий мотт Іомабарах а даьнна беркат мел доккха да.

Эрсий мотт! Из ба сийлахь-воккхача Ленина мотт, адамашта иразага никъ боахаш, лаьттан букъа тІа мел бахача наха машар хилийтар дукхьа лоаттабеча къовсаме нерте латтача низ болча Советски пачхьалкхен мотт. ДагадоагІий шоана ди къоархьарах тарра чІоагІа а тІоа сагарах тарра къаьга а дош оалаш хиннача гІоралнийча советски поэта Владимир Маяковски цу меттах аьнна? ВІалла кхы деце, аьнна цо, дукхьала Ленина байна из хиларах а Іомабергбар из эрсий мотт, моллагІча къамах са хилча а, мекъал ца лелаеш Іомабергбар.

Ерригача Россе а ишта вай Кавказе а даха къамаш массаза а хиннад вІаши води гІулакхаш а леладеш, хьоашал-довл а долаш машаре дахара тІаккхуш. Из ишта хилара тешал ду халкъий баьгахбувцамий дукхача производенешка, хьаькъал кІоарга а дегаш цІена а долаш бахача Россе динагІболча къонгий уйлаша.

Алхха Іаламо дог гІоадахкарах аьнна доацаш, цига бахача нагийча къамех болча наьха — цу даькъе вайнахь а — овмелаш, гІуленхаш, уйлаш — ниготаш дешедаьна аьнна да цІи хезача эрсий поэта М. Ю. Лермонтова ер дешаш:

Сай даьй-мехка мерза
илли сайна.
Хьа сона Кавказ...

Шоеcх ишта хоза дош аьнна, шоашца дог-уйла долаш хинна поэт а из къаваьнна эрсий халкъ а ца деза йиш яц Кавказа лоамарошта а.

Ше ваьхача къиззача аьламашта Іоткъамерча хьар, гой, малагІа ха дагойоллаш, къамашта юкъера гІулакхаш мишта хилча дика хеташ хиннав йоагІ-йоагІача тІехьенна дегашкахьа вахаргвола эрсий поэт Александр Сергеевич Пушкин! Цунна дагаьллай «ловнаш, къовсамаш дац, а дакийта, боккхача цхьан деаьле хьалкъаш вІашагІкхетаргдола ха».

В. И. Ленина кийча а аьцо доал г деш толаме чакхъйаьнача Октябрьски революце дукхьала уттаьш хинна новкъарлонаш цІенъя дІа а яьха шерра никъ хьабиллар халкъашта юкъерча доттагІлени. ХІара къамах, — вІамитачун а локкхачун а! — цхьатарра мийса боккхонаш а йолаш. БІаь совгІа къам «бокхача цхьан деаьле» — СССР-е — вІашагІкхийтер. Цу хаиналца вахкавалара: шийна дагадаьллар дийза кхоачаш хинна бІарга а дайна, ма гІадгІоргвар меттахь Александр Сергеевич Пушкин!

Октябрал тІехьагІа хьехилар адамий хана цІаккха а пхьаннахьа а ца хинна тайпа пачхьалкхе. Из яр моллагІча къамах вале а, къамел хьегар доттагІий беш йола Советски Социалистически Республикай Союз — СССР. Хьалттар наьна меттаица цхьана массе къамахна а, са дака фо эшаш санна, эрсий мотт хар эшаш йола ха.

Эрсий мотт къаьстта боккхача лоархІаме ба, вайнахьа дар санна, хьалхагІа тІехьадиса хиннача кагийча къамашта. Цу къамий культура дегІайоагІалга сихдара хоадам боллаш новкъастал ду цо. Из хета а деш, юкъ-юкъе ийслуче лоадаме боацача националисташкара дІакийкхача, вайнак массаза а хиниб эрсий мотт Іомабаре тІехкулаш, из шоашта мел никъабаргба хетадеш.

ГІалгІай метталарча кепайоалоно дукхьашха гІа баьнкхача 1923-ча шера, дунен тІарча къахьегамхой дезача дийнахьа, 1-ча Мае араяьлар «Сердало» газета хьалхара номер. Цун передовой статья тІа гІалгІашка беш укх тайпара тІахьехам бар: «Эрсий мотт Іомабе!» Доккха маІан долаш а цхьаьна хана шоай лоархІам ширбаргбоацаш а кхо дош дар уж. Эрсий мотт Іомабарах, из карах вайнаха даьлла беркат вайна гуча да.

«Сердало» газето из тІахьехам беча хана наггахьа саг мара вацар ГІалгІай мехка эрсий мотт-дешар хоаш.

Эрсий мотт Іомабар вайнаха мел чІоагІа эшаш да а цунах мел доккха беркат даьннад а кхетадара кхоадам ба укх цхьан хІамаи уйла йича: дешар Іомадаьн культурах кхийнен цхьаккха вайнехьа саг хургвац эрсечо е кхыча къамахча саго ца хьехаш. Дийне а волаш малав вайх хьалха е тІехьа эрсехьехархо ца хулаш, из мотт ца Іомабеш, дешарах ца кхетавеш! Тамаш я вайна воаштта юкъе из тайпа саг корадоагІе.

Хьехархо! Дан нанен деце, мала хургва цул везагІа хила тхьанъ долаш?! Цхьанккха а хургвац!

Цу хана дезэ эх бІаь шу совгІа ха аьннавале а, кхоачаре таргара саг санне боча а хеташ, сона хІанэ а дукхьал латт ткъоалагІча шерашка сайна эрсий мотти эрсий литературен хьийхача Виктория Константиновна Абрамовай сибат. Мали варгва цул хамбаь! Ишта ший-ший хьехархой ба массане а.

Цунах тарра дика хьехархой ннйс а бенна, шаьрра эрсий мотт Іомабар. Хьанихаьшта из бувца хар даим сагаца дусаш дола доккха беркат да. ХІаьта ишта шийга а ший тІехьента а кхаьчача борката хаибе беза.

Советски хана мера шоай йоазув а хиланза болча вайнаха культура кхыча къамий культурашцара бувзамаш шерлара а, тайп-тайпарча къамий культураш шоайла тоаргоаора а, халкъашта юкъера интернациональни доттагІал чІоагІдара а Іалаьмате боккхача лоархІаме хиина а хинноб дІахо йодача хана. Л. И. Брежнева бехкал ма даьккхара, кхы а дукхагІа хург а ба эрсий мотт. МоллагІча къамах литературе нъяо лоархІамера произведени араяьлча, массане юкъара болча эрсий меттала а яьнкхо, берригача советски наьхага дІайохаийт хІаьа. Эрсий мотт ца хоуш вола саг вай замагІа бІаргаш дайна саг санна ва.

Цхьан нанос баь вежарий санна шоайла цхьана товш. вІашен гІуланх доагІаш ба советски мехка дахача хІара къаман тий наьна мотти эрсий мотти. Цудуъьа аьннад ао:

Дукха беза,
Шелевначоа йІовлал
санна,
Моцнеьначоа двар санна,
Дукха беза эггар хьалха
«Нани» аьнна наьна мотт...

Дукха беза, халкъий
бІаргаш
Сийрдадоахаш Ленинбаьччо
Эггар шаьргІ вайца бийна
Къаьга, бІаьхий эрсий
мотт.

Дукха беза,
Из ца хилча оамал боншаш
Дукха беза Пушкин,
Толстой,
Чехов веша, дуне довза
Торо енна эрсий мотт.

Хьамзат ОСМИЕВ,
йоазонхо.

ЛЕНИНГРАД. А. И. Герцена цІерагІча Ленинградски пачхьалкхен педагогически институте ткъаь иттлагІа дешара шу дІадоладаьд Гаьнарча Къилбаседерча халкъий факультете. Цу шерашка укхаза лакхера образовани а лькхаь эрсий меттен паьна меттен хьехархочуп товвал а Іомаьй шив эзар гарта болца эвенкаша, чукчеша, коряк аша, удэгейцеша, кхыча къамий викалаша. Хьалха дІаяхача хана кхыметтел шоай йоазув а доацаш хинаб уж. Царна юкъе ба шера ший цІи дІабовзийта вола йоазонхо чукча Рытхэу Юрий, мансийски поэт Шесталов Юван, ненецки прозаик Санги Владимир.

ХІана факультете дешаш ба Гаьнарча Къилбаседерча 24 къаьмах вола 282 саг. Мехка къьнагІа ерех йолча педагогически вуза дикагІ-болча хьехархоша новкъостал ду студенташта къамаш, эрсий, дунен культура царга кардерзайташ.

СУРТА ТІА: хьехархо Л. В. Гаврилова (юкъе латтар) цхьоалагІча курса студенташца цхьана. АьрдехьагІа аьттехьа — корячка Яилгина Альбина, эвенк Ефимов Александр, нанайка Микота Ирина, ненка Яптунай Мария, чукча Татро Валентина.

М. БЛОХИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Лора хьехамаш

ТІЕХЬАДАХАР КХЕРАМЕ ДА

Унакхцlено лорaяра учреждений практике дукха ха йоацаш а тІехьа дукхал нийслуш яр столбняк яха лазар хинна моттигаш. Амма профилактика еш даьхий леттаb бахьан долаш ца лазар ца даржийташ дикка юхатеха. Вай хана цу лазарах ланоташ хулаш моттигаш нийслу цІайха цхьмат йолча районашки, къаьстта а дегІабена юрта боахам болча. Столбняк хинна моттигаш нийслу вай республике а. Цул бахьан да ахьа болча наха шоай унахцlено терхал ца яр, ханнахьа профилактически прививкаш ца йІтар е тайп-тайпара човнаш хилчеи марцхилгаш даьхачен лорага ца ахар.

Столбняк хала инфекционни лазар да. Из хилча нервни система талх кхьаьнаш увзалу. Столбняка микроб шерра яьржа и Іаламе дукхагІа улица тІарча демаца а ярмаш.

Мишта кхет сагах цу лазара инфекци?

Столбняк яха лазар хьоадеш йола хІама цуй инфекцеия дукьоло прививка ян ца волча сага хиннача човна е марцхалг дамначa моттига тІаюм. тІаккха цига цун бІи хьахул. Белгалдаккха деза, цупах цамоташ хулача дукхагІа болча цахах из лазар лорага хвокта а сатьаьн ца ер аьнна хеталуп йола лоадам боацаш чоа хилар кхеташ хилар.

Цу тайнара хІама нийсделадар дукха ха йоацаш вай республика цхьан районе йоккха йоаш чоа а хулаш марцхилг а доакхаш лозаяь кхалсаг лорага ца яхарах шин кІира даьлча столбняках цамогаш хилар.

Цу лазарах цамогаш хилара хьалхара белгалонаш гучаяьл 7—14 ди даьлча, чиз бох, чов лозайоал, пхаьнаш увзалу. Къаьстта юха тІара дараш. Из бахьан долаш унахочуи юхь хулаш, «сардаплически» велаьхьиаяр оалаш дола хІама а хиле. Пхьнаш увзадалар бахьан долаш лерттIа кхача бу- лаш къуур булаш. КІезига а уналочоа мотга дола хІама нийсдола (гІар-тата, сердал, дегІах хІама кхетар) пхьнаш чІоагІагІа увзадала долалу.

Столбняк ца хилийтара а лазарех кертера дар да профилактически прививкаш яр. Из лазар ца хилийтара 5—6 бутт баьннача берригача бераштa коклюшно - дифтеритно - столбнячни вакцинаца комплексни прививкаш ю. ТІаккха 30—40 ди даьннача гІоала уж шІаьха ю, цул тІехьагІа 11 шу даьлча гІулакх тешамегІа хургдолаш юха ю уж. ХІаьта бараьтта шерал тІехбаьннарашта столбнякан дІайхача лазаран дукхьала комбинировани прививкаш ю.

Шиъ климатически башхалонашка диллача лазараш дукха долча территорешца лоархІаш я вай республика. Цудухьа берригача бахача наха столбнячни анатоксинаца прививкаш ю укхаза. Цхьацца бахьанегІа берадш лаьрхІа цу гІулакха долча цІенош а доацаш, цІегІа деш моттигаш нийслу. Цу гІулакхо чІоагІа дакхбу бер деча кхалсага а бера а инфекци хилара кхерам. Цудухьа прививкаш е еза бераш лу ханаш йолча берригача кхалнахо. 17 шерагара 45 шерага кхаьчалча а ярашта. ХІара саго шие дала деза шийна хьалхара яоп, хІана аьлча столбняка дукхьалара коллективни иммунитет кхыча лазарашта яр санна лоархІаме яц.

ХІара укх сахьате вай республике чакхбоаккхаш я дукхача кхийнача наха столбняка дукхьалара прививкаш яра кампани. 1980 шу чакхдоалаш берригача кхийнача наха аь яла еза прививкаш. Бахача наьха шеррача гІоазарешта юкъе столбняка йола тешаме иммунитет хьаяр — цу халача инфекцеиа дукхьалара кертера средство.

Д. МАМБЕТОВ,
республикански СЭВ эпидемиолог.

ДОТТАГІАЛ ЧІОАГІЛУШ ДОАГІА

Доккха цІей хул вайна Венгре Комаромски областера доттагІий массаза бахка. Дукха ха яцар Венгрерча артисташа шоай художественни самодеятельноста концерт республике гІолла довзийта.

Тахан а йовза йиш йолаш да вай венгерски искусства хоагІа йолча оагІонех цаІ. П. Захарова цІерагІча республикански изобразительни искусства музее хьайийлай Комаромски областерча художникий графика выставка. 29 произведени мара'яц экспозицеа юкъе. ХІаьта уж да Венгре вокххагІа волча графика говзанча Кароль Карти, къонача Ласло Сенташи, Яноша Вегвари, Ласло Винцена дикагІа дола балхаш.

Выставка тІа гойташ дола балхаш кІезига мара деце а, шоай тематика а техника а тайп-тайпара болаш да. Графически картинаш классически а вай ханарча стилах даь а да. Цудухьа санъердаме и хьежачар безам тІаболаш а да.

Б. ГОМКОРТИЕВА.

БОЛХЛОЙН ЮРТИЙН КОРРЕСПОНДЕНТИЙ СОВЕЩАНИ

Укх деношка Грозне хилар радио и телевидене а болхлойн юртийн корреспондентий республиканский совещани.

Цига дакъа лаьцар республика штате боацача корреспонденташа, моттигерча радиовещане корреспондента-ша-организаторша, промышлении предприятей, колхозий, совхозий, республика кхыча предприятей радиогазетий редактораша.

«Идеологически политико-кхетама боля дІахо тоабарах» боля КПСС ЦК соцам кхоачашбара болхлойн юртийн корреспонденташта хьалхашка латта декхараша яха доклад йир Нохч-ГІалгІай АССР телевидени радиовещани пачхьалкхен комитета председателa С. М. Лагутина. Шоай балха опытах лаьца къамаьлаш дир болхлойн юртийн корреспонденташа: Социалистически Къахьегама Турпала, Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управлене № 2 йолча гІишлон-монтажни управлене бригадира Ш. Хаджиева, Советски Союза Турпало, «Родина» яхача совхоза директора Крутова, Ахриев ГІапура цІерагІча «Электроинструмент» заводa бригадира М. Дзармотова, кхы а.

Сийлен грамоташ деза совгІаташ долар толаьшагІа болча болхлойн юртийн корреспонденташта.

С. ТАСУЕВ.

ТЕАТР ТЕАТР

СЕЗОН ДІАЙОЛАЮ

Советски Союза Турпала Х. Нурадилова цІерагІа Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен драматически театр
1979 шера 18—19 октябре

ХЬАЕЛЛ ШИЙ 48-гІа ТЕАТРАЛЬНИ СЕЗОН

А. Хамидов.

«СОВДАТИ ДАУДИ»

2 действи йола драма

Спектаклаш дІайолалу 19 сахьати 30 минути яьлча.

Касса болх беш я 13 сахьат даьлча дензa 20 сахьат даллалца.

Билеташ доххаш да.

Театра керттера режиссер НГІАССР искусствай заслуженни деятель, РСФСР Пачхьалкхен преме лауреат Р. Ш. Хакишев.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 октябрь.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ІуЙранара гимнастика.
9.05 — Г. Березко. «Буэнос-Айресера интервью» яха фильм-спектакль. Пхестенъча — кердалараш.
14.30 — Кердалараш.
14.50 — «ГДР-е гІолла». Кинопрограмма.
15.20 — Ф. Мендельсон. 2-гІа соната.
15.45 — «Хьа ленински библиотека». «Материализма эмпириокритицизма».
16.30 — «Вай беш».
17.00 — «Шоаш дола моттиг къайовзийта, зурманчаю!»
17.30 — «Боахлой классах йола поэма». Фильм-концерт.
17.55 — «Тхо БАМ къаьнгаш даь».
18.35 — «Деррига ха безам ба». Киножурнал.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Хьакъа ашараш».
19.15 — «Дицалургдоаца киноактеш». «Коммунист» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — Искусства мастерий концерт. Перерыве — «Тахан дунен тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Шахматни школа».
8.40; 9.50 — Ботаника. 5-гІа класс.
9.00 — ПТУ дешархошта. Эрсий мотт.
9.30 — Іилма-популярни фильм.
10.10; 14.15 — Французски мотт. 6-гІа передача.
10.40; 11.40 — Хими. 10-гІа класс.
11.10 — Вай долча хьалашкагІа ва доктор Спок. 2-гІа передача.
Студенташта-заочникашта.
12.10 — Начертательни геометри. 1-гІа курс.
13.25 — Философи.
14.45 — Эзрапо — лора. Алкогольни деградаци хьакъехьа.
15.15 — Вузашка деша отта кийчлучарна. Эрсий мотт.
15.45 — Эллинистически пачхьалкхений искусство.
16.15 — Н. В. Гоголь. «Ревизор».
17.45 — Дукха еза операй оагІонаш тІа гІолла.
18.00 — «Нохч-ГІалгІайча гІоллаь».
18.25 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
18.40 — Киножурнал.
18.50 — Парторганизацешна яьха отчетни хоржамий итогаш (гІалгІай меттала).
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Пахтакор» (Ташкент). ШоалагІа тайм.
19.45 — «Илдеша къонски доттагІа тІакхьелье». Американски поэт Джо Хилл ваь 100 шу дизарга.
20.00 — «Вийса дахьъала кийла шун, бераш!»
20.15 — «Музыкальни киоск».
20.45 — Іилма-популярни фильм.
21.00 — «Возрождени замий искусстве».
21.40 — «Са къонгий дих». Телевизионни художественни фильм.

17 октябрь.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ІуЙранара гимнастика.
9.05 — «Коммунист». Художественни фильм.
10.50 — «Кинонихьбара клуб», кердалараш.
14.30 — Кердалараш.
14.50 — «Нахи седкъайи». Іилма-популярни фильм.
15.35 — Вильнюсски Пачхьалкхен университета илли хьалгарен ансамбла концерт.
15.50 — «Московски Кремла архитектура».
16.20 — «Московски комсомола гІулакхаш».
16.50 — Концерт.
17.45 — «Шушенское. Гуйре — 1979 шу. «Ленинаца ленински никъа тІа гІолла» яхача Ерригсоюзни конференцех. Красноярски крае хиннача Советски литература денош».
18.30 — «ХІара сурта тІа — мала».
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Спортивни программа.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Документальни экран». ДІахьа поэта Р. Рождественска. Перерыве — «Тахан дунен тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Вай беш».
8.40; 8.45 — Истори. 4-гІа класс.
9.05 — ПТУ дешархошта. Юкъара биологи.
9.35; 17.00 — Іилма-популярни фильм.
10.10; 14.15 — Немецки мотт. 6-гІа передача.
10.40; 11.50 — Іалам довзар. 5-гІа класс.
11.00 — «АБВГДейка».
11.20 — «Московски этюдаш» яха Іилма-популярни фильм.

Студенташта-заочникашта.
12.10 — Физика. 3-гІа курс.
13.25 — Политически экономи. К. Маркс. «Капитал», 2-гІа передача. Вузашка деша отта кийчлучарна.
14.45 — Математика.
15.15 — Физика. Задачаш кхоачашдир.
15.45 — Іилма-популярни кино экран.
16.30 — Мустай Кериме поэзи.
17.00 — Эзрапо — тьехникочеш. Хими. 10-гІа класс.
17.25 — Н. Г. Чернышевске произведенеш. 9-гІа класс.
18.05 — Документальни фильм.
18.20 — «Нохч-ГІалгІайче гІолла».
18.40 — Киножурнал.
18.50 — «Халкъа депутатий Советашка» (нохчий меттала).
19.10 — «Книжка — массашка». Документальни фильм.
19.20 — «Хьа кьежан... Юрта боахама обозрени».
19.35 — «Вийса дахьъала кийла шун, бераш!»
20.15 — Илли оал Умалов Муъмаа (гІалгІай меттала).
20.45 — Художникех дола дуццараш. А. Дюрер.
21.15 — Ф. Шопен. Этюдаш.
21.40 — «Никъ». Телевизионни художественни фильм.

РАДИО

16 октябрь.

6.10 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — АргІанаьча политдешта (эрсий меттала).
8.25 — Хоамаш.
8.35 — Ашараш.
8.45 — «БоккхагІчарна берех лаьцна». Беседа (эрсий меттала).
9.15 — М. Сулаев. «Йоахаргйоаца хьаьнагІа» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона заманхо» (гІалгІай меттала).
16.00 — Передачай программин хаоттамах лаьцна (эрсий меттала).
16.03 — «Идейни кхетам баларба школашка». Беседа (нохчий меттала).
16.15 — Эстетически хьафтаю дикагІа кхоачашдара (нохчий меттала).
16.30 — Юрта белхаме хьалхе лелаерашта лаьрхІа концерт (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

Деза новкъостий!

1980 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛЕ

Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста предприятешкарча, транспорта, гІишлошъеча организацешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждeнешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доаржадеча общественни уполномоченнешка а гІолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 соми 12 кепиги; цхьа бетта — 1 соми 56 кепиги.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

САГИ ІАЛАМИ

Каспе йоакхо еш

Каспе йистошка саги доал ду дукха бІаьш шераш даьннад. Апшеронски ахгІайрея мехкдаьттаи мехкдаьтта чакхдоахен промышленность — дунен тІа эггара къаьнагІчарех цаІ. ВІаь шу совгІча хана укхаза миллиард совгІа тонн «Іаьржа дошув» даькхад. ТІехьарча ткъаь итт шера каспийски йистошка сихха дегІайоагІа мехкдаьтта хими, металлурги, машиностроени, [illegible]

Каспе проблемаш лелаеш я Азербайджана 30 совгІа академически а, доакъей а Іилмани проектни организацеш. Форд лорабара юкъе дакъа лоац тайп-тайпарча отраслей специалисташ — биологаша, химикаша, ихтиологаша, физикаша, кибернетикаша.

Каспийски форда экологически хьалаш дикагІа лорадара фу даьд Іилмахоша?

ВІЕХБЕРГБОАЦАШ ЛОРАБАР.

1985 шу [illegible]

кхарда а из дІакхахьейтарца а ювзаена мел йола процессаш. Мехкдаьтта бІехдаь хийн Каспийски пароходства цемаша болх а беь даьккха даьтташ хьегул а даь, лаьрхІа цу гІуланха аьча стацешна дІател.

ХІана из проблема къостаьра космически техника средстваш а юкъейоалаш. Форда тІарча мехкдаьтта промышлаша беча балха [illegible]

кІоргаш форда чу хеш. Къаьстта теркам тІабохийт лососи осетровн дараши юхаметтаоттадара. Из берриги болх Іилман чІоагІача зарда тІа бу, ихтиофауна хьаьнкхара, чкъаьрий экологе. Цар хьачан закономерностей хьакъехьарча эггара нердагІа даьнеех пайда а оаш, уж дахара дикагІа дола хьалаш ахыдараш теркал а деш. Ишта, даьча тохкамаш [illegible]

ньй Азербайджане.

Іилмахоша а практикаша а кхаьхьетарах Каспе советски даькъа тІа осетрови чкъаьрий тоьал дукхагІа ди тІкьаь иттлагІча шерашка хинначул.

ФОРДА ЧУРА ХИЙ КІЕЗИГЛУРГДОАЦАШ.

Ткъаь иттлагІча шерашка хьалаьрхІча форда чура хий лохденнад 2,6 метр. Каспе бердате фауна лораяра а юхаметтатара а чІоагІа лоархІаме да хий боарам лох ца болийтилга.

Из лоархІаме дол къоаста [illegible] а Каспе фауна кхераме а, хІана аьлча цу фордашка исторически бе бе экологически системаш хьахиннай. Бакъда, Іаьржача форда чурча дирача хих тесагІа дола доагІа хий тоха дерхІ, амма цу гІуланхага кхы тІа а дукха рузькъ дІадахийта дезарга.

Хий боарам лох ца болийтила — Каспе эггара чоалхаагІа йола проблема. Духхьал цхьан Азербайджана могаргдац из къоастае. Цудухьа дикагІа йола оагІув лахара оарцагІаькхай массехк ерригсоюзни Іилман-тохкама а проектно-изыскательни а [illegible]

ФАРИД ДАДАШЕВ,
профессор, Азербайджански ССР Іилман Академе Каспийски форда проблемаш тохкача Іилман совета председатель.

(АПН).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Хоттам

Тахан республике гІоллеш Грозней хуналуш моркаш а йолаш. Йочана а йоалаш [illegible] Малхбузехьара сохьтехьа 2—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фехаргда. Температура республике 17—22, Грозне 19—21 градус йоакхал йолаш хилан таргу.

Кхоана хуналуш моркаш а йолаш, йочан а йоалаш [illegible] Малхбузехьара сохьтехьа 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фехаргда. Температура республике 5—10, дийнахьа 14—19 градус йоакхал хилен таргу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-34-08; редактора заместителан — 9-24-03; бехктохама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни дахара — 9-24-04; промышленностех транспортан — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаташ — 9-24-07; корректорске — 2-89-89.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-89.

СФ05296. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6106.